

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till äldrenämnden

Datum:
2023-02-01

Diarienummer:
ALN-2021-00615

Handläggare:
Daniel Karlsson, Maria Wallinder, Magnus Bergman-Kyllönen

Äldrenämndens årsbokslut 2022

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** fastställa nämndens ekonomiska årsbokslut 2022,
2. **att** godkänna nämndens sammanställda analys 2022,
3. **att** godkänna uppföljning av kommunfullmäktiges mål och uppdrag och nämndens åtgärder 2022,
4. **att** godkänna nämndens årsrapport 2022, samt
5. **att** överlämna det ekonomiska bokslutet och övrig uppföljning till kommunstyrelsen.

Ärendet

Äldrenämndens årsbokslut 2022 innefattar både nämndens ekonomiska bokslut, samt bedömning av hur nämnden uppnått de inriktningsmål och uppdrag som tilldelats nämnden av fullmäktige.

För 2022 redovisar äldrenämnden en negativ avvikelse mot budgetramen på 9 miljoner kronor vilket innebär ett underskott uppgående till 0,4 procent av budgetramen.

Äldrenämnden bidrar i hög grad till måluppfyllelse i samtliga inriktningsmål. Bedömningen är att nämnden som helhet lyckats gott med ansvaret för sitt grunduppdrag under året.

Beredning

Ärendet har beretts på enheten för strategiskt stöd och stabsstöd ekonomi. Underlag till bokslut har i huvudsak rapporterats från förvaltningens avdelningschefer och områdeschefer.

Föredragning

Utifrån mål och budget har nämnden arbetat i 14 tilldelade uppdrag. Utifrån de 17 uppdragen har nämnden haft 28 åtgärder och två nämndmål som specifikt gällt för äldrenämnden. Uppföljning av kommunfullmäktiges mål och uppdrag och nämndens åtgärder visade att nämnden nått måluppfyllelse i hög grad i samtliga inriktningsmål.

Äldrenämnden redovisar en negativ avvikelse mot budgetramen för 2022 på 9 miljoner kronor (+3 miljoner 2021) med en årsprognos på -14 miljoner kronor. Flera intäkts- och kostnadsposter är i linje med förväntan och budgeterat. Den enskilt största faktorn som avviker negativt mot budget och står bakom nämndens negativa budgetavvikelse totalt sett är de kraftigt ökade kostnaderna för inhyrd legitimerad personal inom hälso- och sjukvårdsområdet under senare år och i synnerhet under 2022. Flera åtgärder har igångsatts för att minska kostnaderna för inhyrd legitimerad personal och kostnaderna minskade också under hösten 2022 och fram till årsskiftet jämfört med månaderna innan och specifikt jämfört mot våren och sommaren. Detta var en förklaring till att resultatet ändå blev något bättre än årsprognosen för helåret och i paritet med prognosspannet.

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 1 februari 2023.
- Bilaga 1, Bokslut 2022
- Bilaga 2, Äldrenämndens sammanställda analys inför Uppsala kommuns årsredovisning
- Bilaga 3, Verksamhetsplan och budget 2022–2024 – Årsbokslut 2022
- Bilaga 4, Årsrapport avtals- och uppdragsuppföljning - 2022

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Nämnd
Äldrenämnden

Datum:
2023-02-01

Nämndbehandlas:
2023-02-16

Handläggare:
Ida Sverkersson-Skogman
Annika Stenman-Eriksson
Magnus Bergman-Kyllönen

Bokslut 2022

Tabell 1. Kommunbidrag och resultat 2022 och 2021 samt helårsprognos.

Äldrenämnden				
Belopp i miljoner kronor	Kommunbidrag 2022	Resultat		
		Bokslut 2022	Bokslut 2021	Helårsprognos 2022
Politisk verksamhet	2	0	0	0
Vård och omsorg om äldre	2 033	-9	3	-14
varav öppna insatser	58	-5	3	-4
varav insatser enligt SoL och HSL	1 975	-4	-1	-10
Nämnden totalt	2 035	-9	3	-14

	KF-budget 2022	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Helårsprognos 2022
Investeringar	13	13	12	13

Nämndens analys - sammanfattning

Äldrenämnden redovisar en negativ avvikelse mot budget för 2022 på 9 miljoner kronor (+3 miljoner 2021). Resultatet är nära årsprognosen på -14 miljoner kronor och avvikelsen utgör 0,4 procent mot nämndens totala budgetram (kommunbidraget).

Den negativa avvikelsen mot budgetramen inom insatser enligt SoL (Socialtjänstlagen) och HSL (Hälsa- och sjukvårdslagen) ovan (-4 miljoner kronor), som utgör nästan hela nämndens verksamhet, är i relation till omfattningen av verksamheten förhållandevis liten och något bättre än helårsprognosen. Men den enskilt största faktorn bakom nämndens negativa budgetavvikelse är de kraftigt ökade kostnaderna för inhyrd legitimerad personal inom hälso- och sjukvårdsområdet. Jämfört med året innan ökade kostnaderna brutto för inhyrd legitimerad personal med över 30 procent till 111 miljoner kronor 2022 och merkostnaden¹ för inhyrd legitimerad personal (netto) beräknas till 63 miljoner kronor för nämnden 2022.

Kostnaderna för material, såsom förbrukning- och omlägningsmaterial, har också ökat betydligt jämfört mot budget på grund av stigande inflation vilket också påverkat resultatet för nämnden för 2022.

¹ Med merkostnader avses jämförelsen om inhyrd personal i stället varit egenanställd personal.

För de större områden som nämnden har negativa avvikelser mot budget i har under året ekonomiska handlingsplaner upprättats till exempel inom hälso- och sjukvårdsområdet. Flera åtgärder har igångsatts för att minska kostnaderna för inhyrd legitimerad personal och dessa minskade också under hösten och fram till årsskiftet, jämfört med månaderna innan och specifikt jämfört mot våren och sommaren. Denna utveckling under hösten fram till årsskiftet påverkade att utfallet ändå blev bättre än helårsprognosen.

Volymutvecklingen för nämndens alla insatser och verksamheter är nästan identisk med budget. Likaså är kostnader för lokaler, övriga kostnader och gemensamma kostnader i stort i linje med förväntan och budgeterat för 2022.

Resultat per verksamhet

Tabell 2. Resultat 2022 per verksamhet mot budget, årsprognos och föregående år

ÄLDRENÄMNDEN				
	Kommunbidrag	Bokslut	Helårsprognos	Bokslut
Belopp i miljoner kronor	2022	2022	2022	2021
Politisk verksamhet	2	0	0	0
Ordinärt boende	809	6	8	31
Särskilt boende	1 166	-10	-17	-32
Öppna insatser	58	-5	-4	3
Nämnden totalt	2 035	-9	-14	3

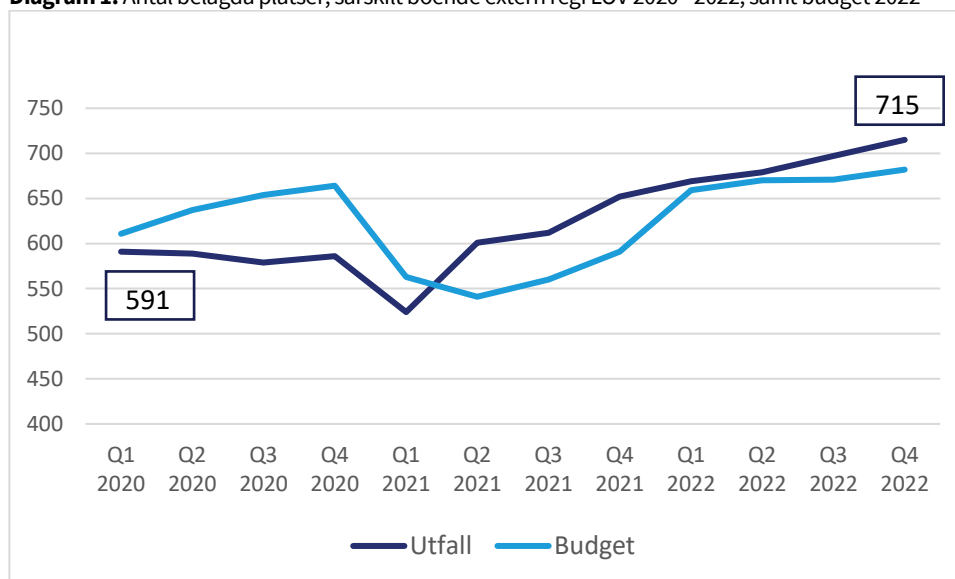
Nämndens största verksamhetsområde, särskilt boende, har 10 miljoner kronor högre nettokostnader än budgetramen. Främsta orsaken till den negativa avvikelsen är merkostnader för inhyrd legitimerad personal, samt högre volym än budgeterat på externa boenden. Även den högre kostnaden för material är påtaglig inom detta verksamhetsområde.

Ordinärt boende har en positiv avvikelse mot budgetramen med 6 miljoner kronor. Detta beror i huvudsak på lägre volymer inom hemtjänst än budgeterat. Orsaken till det mindre överskottet inom ordinärt boende mot år 2021 är att det gjordes en så kallad teknisk justering, d.v.s. flytt av kommunbidrag från verksamheten ordinärt boende till särskilt boende inför 2022, för att hantera förväntade volymförändringar.

Volymutveckling per verksamhetsområde 2020 till 2022

Nedan visas volymutveckling 2020 till 2022 för nämndens två största verksamhetsområden, särskilt boende och hemtjänst.

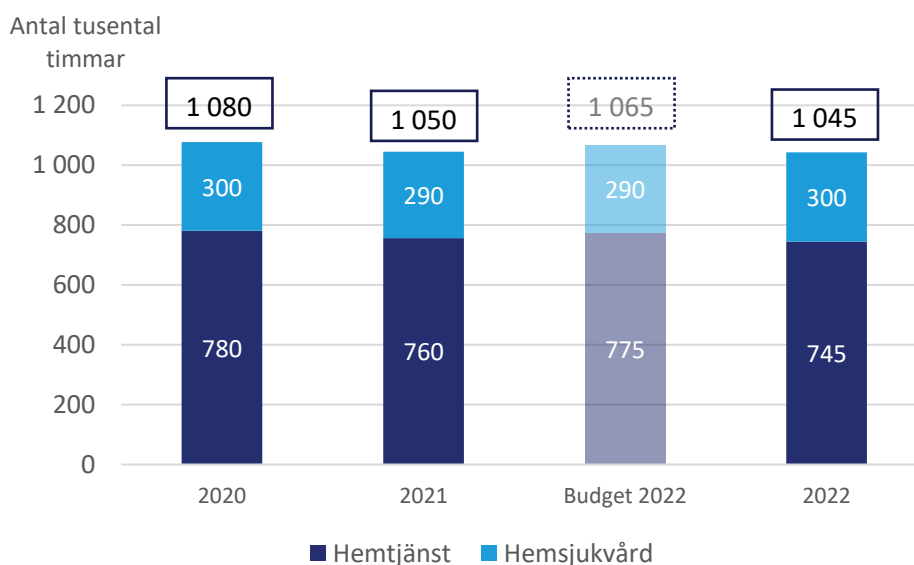
Diagram 1. Antal belagda platser, särskilt boende extern regi LOV 2020 - 2022, samt budget 2022

Volymerna inom särskilt boende extern regi, LOV (Lagen om valfrihet) har ökat med 27 procent mellan åren 2020 - 2022. Den relativt låga volymutvecklingen under år 2020 bedöms härröra från den då rådande pandemin och den osäkerhet som det innebär då att flytta in på ett särskilt boende. År 2021 ökade behoven kraftigt samtidigt som ett par nya vårdboenden öppnades. Även år 2022 har volymerna varit högre än planerat i budget.

Antalet särskilda boendeplatser inom nämndens egen regi är stabil på 1 044 platser och belägningsgraden har ökat från 86 procent år 2020 till 90 procent 2022.

Diagram 2. Antal timmar (tusental) hemtjänst och hemsjukvård 2020 - 2022, samt budget 2022

De senaste tre åren har det utförts drygt en miljon timmar hemtjänst och hemsjukvård totalt per år i Uppsala kommun. Volymen är relativt stabil över åren 2020 till 2022. Genom att volymen både för hemtjänst och hemsjukvård varit stabil har det också medfört att kostnaderna hållits stabila för den del som avser volymutveckling.

Sammantaget kan sägas att trenden senaste åren fortsätter med en ökad kostnad och volym inom särskilt boende medan ingen noterad volymökning sker inom hemtjänst. Den stagnerade volymutvecklingen inom hemtjänst antas härröra till pandemin, och volymen förväntas stiga kommande år.

Resultatutveckling 2020–2022

Tabell 3. Resultaträkning för äldrenämnden, exklusive egen nämnd, 2020 - 2022

Äldrenämnden exkl. egen motpart				
Resultaträkning (mnkr)	Resultat 2022	Budget 2022	Resultat 2021	Resultat 2020
Försäljningsintäkter	156	144	146	148
Taxor och avgifter	167	158	156	149
Hyror och arrenden	72	72	73	74
Bidrag	204	238	134	145
Verksamhetens intäkter	600	612	508	515
Köp av huvudverksamhet	-743	-748	-695	-661
Kostnader för arbetskraft	-1 276	-1 347	-1 175	-1 145
Inhyrd personal	-111	0	-83	-46
Lämnade bidrag	-11	-9	-18	-6
Lokalkostnader	-212	-215	-209	-205
Material	-110	-85	-118	-108
Övriga kostnader	-97	-105	-88	-83
Gemensamma fördelade kostnader	-133	-131	-127	-122
Verksamhetens kostnader	-2 691	-2 640	-2 513	-2 376
Avskrivningar	-7	-7	-6	-5
Verksamhetens nettokostnader	-2 698	-2 647	-2 519	-2 381
Generella statsbidrag	55	0	0	0
Kommunbidrag	2 035	2 035	2 014	1 917
Resultat	-9	0	3	51

Redovisade intäkter 2022 är totalt 12 miljoner kronor lägre än budget, vilket beror på att vissa statsbidrag i stället redovisas på raden för Generella statsbidrag längre ner i resultaträkningen. Försäljningsintäkterna har varit högre än budget, främst gällande hjälpmedelsområdet där behoven av hjälpmedel har varit svåra att förutse. Detta har dock också inneburit ökade kostnader för inköp av hjälpmedel.

Nämndens avgiftsintäkter överstiger budget med 9 miljoner kronor vilket bland annat härrör från fler belagda platser än budgeterat inom vissa delar av särskilt boende.

Volymutvecklingen för nämndens alla insatser och verksamheter, som återspeglas i kostnadsposten "Köp av huvudverksamhet" är nästan identisk med budget. Volymen inom särskilt boende har varit något högre än budgeterat samtidigt som volymerna inom hemtjänst varit något lägre. Sammantaget är dessa volymförändringar i paritet med budget totalt sett.

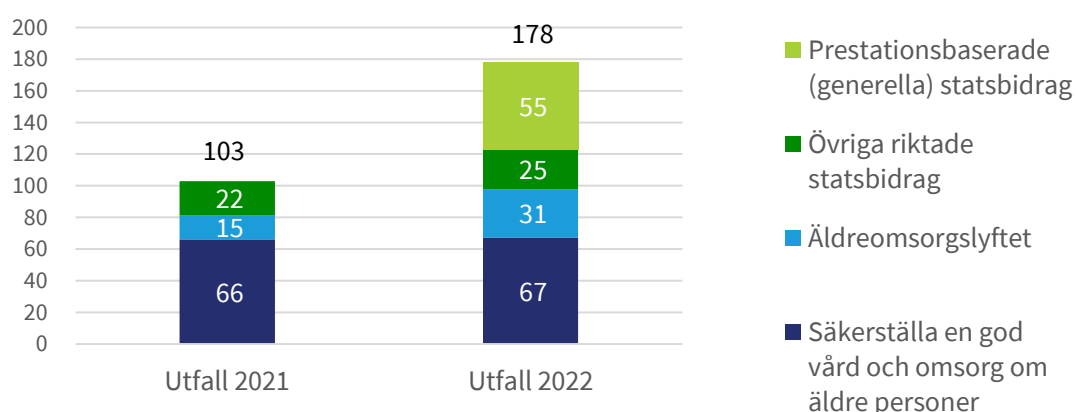
Likasa är kostnader för lokaler, övriga kostnader och gemensamma kostnader totalt sett i linje med förväntan och budgeterat för 2022.

Kostnaderna för egen arbetskraft är lägre medan kostnader för inhyrd personal är högre än budget. Nämnden har fortsatt strukturella utmaningar med att rekrytera och behålla legitimerad personal vilket lett till stora merkostnader som utgör den enskilt största förklaringen till nämnden negativa avvikelse mot budgetramen för 2022.

Likaså är materialkostnaderna högre än budget för 2022 med 25 miljoner kronor då priserna ökat till följd av den kraftigt stigande inflationen. Detta är påtagligt inom alla nämndens verksamhetsområden. Arbeta pågår i egen regi för att ersätta vissa produkter med billigare alternativ samt se över gällande avtal.

Statsbidrag

Diagram 2. Utfall statsbidrag 2021–2022 (miljoner kronor)

Äldrenämnden har under året fått totalt 123 miljoner kronor i riktade statsbidrag. Det största statsbidraget, *Säkerställa en god vård och omsorg om äldre personer*, uppgår till 67 miljoner kronor och har bland annat använts till finansiering av borttagandet av delade turer, olika utbildningar och påbörjandet av chefsförtätning.

Andra riktade statsbidrag har använts till att minska ofrivillig ensamhet bland nämndens målgrupp samt stöd för implementering av nytt verksamhetssystem.

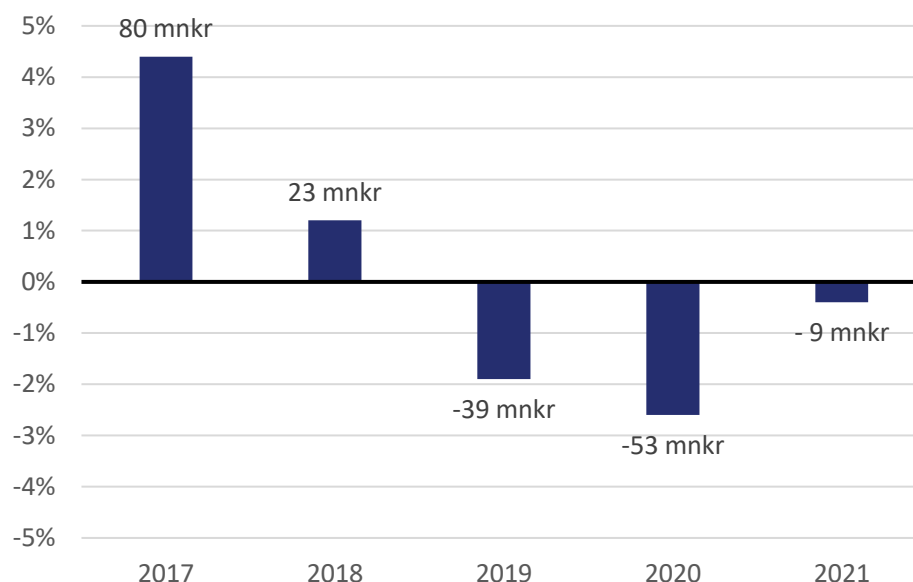
Inom ramen för statsbidraget *Äldreomsorgslyftet* har 230 medarbetare, inom både egen och extern regi, fortsatt eller påbörjat utbildning till vårdbiträde eller undersköterska.

Förutom ovan nämnda statsbidrag har nämnden också fått 55 miljoner kronor i två prestationsbaserade statsbidrag, det vill säga medel som har tilldelats på grund av att kommunen har uppnått vissa villkor. Det första och största prestationsbaserade statsbidraget handlar om att *minska andelen timanställda* inom hemtjänsten och särskilda boenden där Uppsala kommun under perioden 2020 – 2021 minskade andelen med fem procentenheter. Det andra prestationsbaserade statsbidraget handlar om *utökning av antalet sjuksköterskor* där Uppsala kunnat infria även detta villkor för att erhålla bidraget och påvisat en bemanningsförbättring av sjuksköterskor på särskilda boenden under samma tidsperiod. Arbetet med att minska andelen timanställda samt bibehålla en god nivå av sjuksköterskebemanning på särskilda boenden har fortsatt under 2022 då medel även kan erhållas framåt för detta.

Kostnadsnivå över tid för Uppsala och avvikelse mot riket

Diagram 3 nedan visar utvecklingen av den så kallade nettokostnadsavvikelsen för äldreomsorgen i Uppsala. Nettokostnadsavvikelsen är, något förenklat, skillnaden mellan kostnaden i genomsnitt för landet samtliga kommuner (referenskostnad) och Uppsalas egen kostnadsnivå (nettokostnad).

Diagram 3. Nettokostnadsavvikelsen för äldreomsorgen i Uppsala kommun 2017–2021

Uppsala har gått från en positiv nettokostnadsavvikelse 2017 på drygt 4 procent till en negativ nettokostnadsavvikelse. Detta innebär att Uppsala 2017 hade en *högre* kostnad inom äldreomsorgen än rikets genomsnittliga kostnad (80 miljoner kronor högre) medan motsvarande avvikelse år 2021 innebar en *lägre* kostnad med 9 miljoner kronor än rikets genomsnitt. År 2019 innan pandemin var första året som Uppsala hade en kostnadsnivå netto som var under rikets genomsnittliga kostnadsnivå.

Utvecklingen från ett högre till ett lägre kostnadsläge förklaras av ett flertal resultatförstärkande åtgärder som vidtagits under de senaste åren inom flera av nämndens områden.

Investeringar

Total investeringsram för äldrenämnden 2022 var 13 miljoner kronor. Hela beloppet nyttjades, alltså i enlighet med ramen.

Investeringarna fördelades enligt nedan:

- Brandlarm särskilt boende: 5 miljoner kronor
- Trygghetslarm och medicinskåp särskilt boende: 4 miljoner kronor
- Inventarier särskilt boende och öppen verksamhet: 1,8 miljoner kronor
- Ombyggnation hemvårdslokal: 1,5 miljoner kronor
- IT-system hjälpmedelsenheten: 0,7 miljoner kronor.

Äldrenämnden
Rapport

Datum:
2023-02-16

Diarienummer:
ALN-2021-00615

Handläggare:
Daniel Karlsson, Maria Wallinder, Ida Sverkersson-Skogman

Äldrenämndens sammanställda analys inför Uppsala kommuns årsredovisning

Viktiga händelser under året

Under året har arbetet med sammanläggningen till en vård- och omsorgsförvaltning fortsatt. Det finns nu en gemensam stab och en samlad hälso- och sjukvårdsavdelning som arbetar för omsorgsnämnden och äldrenämnden. Utifrån sammanläggningen har ett fördjupat samarbete och utvecklingsarbete påbörjats. Detta möjliggör att kompetens och resurser samlas för att möta framtidens utmaningar. Övergripande syftet med förvaltningens arbete är att säkra att vi alltid gör det bättre för våra brukare och medborgare med de resurser och mandat vi har. Genom att stärka brukarens förutsättningar, både med insatser, förebyggande, rehabiliterande och hälsofrämjande aktiviteter – med stöd av medarbetare med relevant och användbar kompetens som arbetar tillsammans för att ta tillvara resurser.

I slutet av året påbörjades arbetet med att ta fram en förvaltningsplan. Den ska utgöra en bro och övergång mellan nämndernas verksamhetsplaner, gällande lagar och riktlinjer samt tagna beslut och avdelningarnas mer professionsnära arbete. Förvaltningsplanen ska ha en form och ett innehåll som medarbetare kan ta till sig i syfte att bygga en gemensam identitet och ligga till grund för en främjande förvaltningskultur.

En enhet för digital verksamhetsutveckling har under året tillkommit i vård- och omsorgsförvaltningens stab. Denna har som syfte att samla pågående initiativ, utveckla arbetssätt kopplade till digitala lösningar och att samlat leda förvaltningens digitala verksamhetsutveckling. Fokus har flyttat från tekniska lösningar och leverantörer till att se digitalisering som en naturlig del av verksamhetsutvecklingen.

I samverkan med Region Uppsala och arbetet med effektiv och nära vård har ledning och styrning med fokus på samverkan varit en viktig del. Nämnden har bidragit med kompetens inom ett flertal gemensamma utvecklingsarbeten under året för att möjliggöra målbilden. Dessa är bland andra; geografisk indelning av kommande noder för vårdcentrum i Uppsala, styrning och ledning av vårdcentrum, förstärkt geografiskt uppdrag och digitala processer för att stärka egenvård.

Måluppfyllelse under året

Äldrenämnden				
Belopp i miljoner kronor	Kommunbidrag 2022	Resultat		
		Bokslut 2022	Bokslut 2021	Helårsprognos 202208
Politisk verksamhet	2	0	0	0
Vård och omsorg om äldre	2 033	-9	3	-14
varav öppna insatser	58	-5	3	-4
varav insatser enligt SoL och HSL	1 975	-4	-1	-10
Nämnden totalt	2 035	-9	3	-14

	KF-budget 2022	Bokslut 2022	Bokslut 2021	Helårsprognos 202208
Investeringar	13	13	12	13

Sammanfattning av ekonomiskt resultat

Äldrenämnden redovisar en negativ avvikelse mot budget för 2022 på 9 miljoner kronor (+3 miljoner 2021). Resultatet är nära årsprognosen på -14 miljoner kronor och avvikelserna utgör 0,4 procent mot nämndens totala budgetram (kommunbidraget).

Den negativa avvikelserna mot budgetramen inom insatser enligt SoL (socialtjänstlagen) och HSL (hälso- och sjukvårdslagen) ovan (-4 miljoner kronor), som utgör nästan hela nämndens verksamhet, är i relation till omfattningen av verksamheten förhållandevis liten och något bättre än helårsprognosen. Men den enskilt största faktorn bakom nämndens negativa budgetavvikelse är de kraftigt ökade kostnaderna för inhyrd legitimerad personal inom hälso- och sjukvårdsområdet. Jämfört med året innan ökade kostnaderna brutto för inhyrd legitimerad personal med över 30 procent till 111 miljoner kronor 2022 och merkostnaden¹ för inhyrd legitimerad personal (netto) beräknas till 63 miljoner kronor för nämnden 2022.

Kostnaderna för material, såsom förbrukning- och omlägningsmaterial, har också ökat betydligt jämfört mot budget på grund av stigande inflation vilket också påverkat resultatet för nämnden för 2022.

För de större områden som nämnden har negativa avvikelser mot budget i har under året ekonomiska handlingsplaner upprättats till exempel inom hälso- och sjukvårdsområdet. Flera åtgärder har igångsatts för att minska kostnaderna för inhyrd legitimerad personal och dessa minskade också under hösten och fram till årsskiftet, jämfört med månaderna innan och specifikt jämfört mot våren och sommaren. Denna utveckling under hösten fram till årsskiftet påverkade att utfallet ändå blev bättre än helårsprognosen.

Volymutvecklingen för nämndens alla insatser och verksamheter är nästan identisk med budget. Likaså är kostnader för lokaler, övriga kostnader och gemensamma kostnader i stort i linje med förväntan och budgeterat för 2022.

¹ Med merkostnader avses jämförelsen om inhyrd personal i stället varit egenanställd personal.

Måluppfyllelse

Äldrenämnden bidrar i hög grad till måluppfyllelse i samtliga nio inriktningsmål. Nedan finns en sammanställning av de områden inom målen som nämnden särskilt vill lyfta.

Inriktningsmål 1

För att åstadkomma ett mer effektivt resursutnyttjande genom utveckling av digitala välfärdstjänster har en särskild enhet för digitalutveckling skapas. Fokus har även varit att skapa strukturerade samsamarbetsytor både inom nämndens verksamheter och mellan nämnden och kommunens centrala IT-stab, vilket bidragit till att öka förståelsen för de olika verksamheternas behov och processer. Arbetet har medfört att initiativ samordnats och kopplats ihop och att resurser används mer ändamålsenligt. Detta bidrar till att digital utveckling numer i högre utsträckning utgår från verksamheternas behov, mål och önskade resultat. Som ett resultat av arbetet fick Uppsala och vård- och omsorgsförvaltningen utmärkelsen Sveriges eHälsokommun 2022.

2022 uppvisar kraftigt ökade kostnader för inhyrd legitimerad personal jämfört med förra året inom nämndens verksamheter. Utmaningen med inhyrd personal är komplex då konkurrensen om legitimerad personal är nationell. Det råder hård konkurrens om den legitimerade personalen, speciellt sjuksköterskor från såväl bemanningsföretag, regioner samt närliggande kommuner.

Inriktningsmål 2

Arbete för att motverka uppkomst av välfärdsbrottslighet och för att upptäcka om kommunala medel utnyttjas av utförare för egen vinning pågår inom många områden och engagerar flera enheter, både internt på förvaltningen och kommungemensamt.

Samverkan sker även med statliga myndigheter såsom Skatteverket, Polismyndigheten, Uppsalahem och Försäkringskassan.

Inriktningsmål 3

Optimering och minskning av fordon inom egen region har skett kontinuerligt sedan 2015. Men i och med att en del nya verksamheter tillkommit inom förvaltningen så har fordonsflottan trots optimering utökats. Utmaningen kring infrastrukturen för att kunna ladda och tanka fossilfria fordon korrekt består, framför allt för verksamheterna på landsbygden.

Enligt etappmål 5 i Uppsala kommuns miljö- och klimatprogrammet ska livsmedel inköpta av verksamheter finansierade av kommunen år 2023 bestå av 100 procent ekologiska livsmedel. Det är inte sannolikt att detta mål kommer uppnås för nämnden år 2023, då andelen inköpt ekologisk mat år 2022 var 39 procent.

Inriktningsmål 4

Äldrenämndens mål:

Inom detta inriktningsmål finns det nämndspecifika målet att Kommunens äldre ska ges möjlighet att leva ett aktivt och självständigt liv.

Äldrenämnden bidrar i hög grad till detta arbete, främst inom ramen för program och handlingsplan för en äldrevänlig kommun, samt genom förebyggande insatser.

Inriktningsmål 7

Äldrenämndens mål:

Nämndens grunduppdrag inryms framför allt i inriktningsmål 7. Inom detta inriktningsmål finns även det nämndspecifika målet att Den kommande hälso- och sjukvården skall vara samordnad hälsofrämjande och finnas nära individen både geografiskt och digitalt.

Äldrenämnden bidrar i hög grad i detta arbete. För att möjliggöra en samordnad hälso- och sjukvård genomfördes under året en sammanläggning av egen regins hemsjukvård.

Omställningsarbetet till effektiv och nära vård tillsammans med Region Uppsala har utvecklats under året. Projekt *Framtidens vårdcentrum* genomförs i syfte att förtydliga förutsättningarna för framtida lokalisering av fullskaligt och icke fullskaligt vårdcentrum inom kommunens geografiska områden. Den framtida lokaliseringen baseras på utredningar om verksamhetsinnehåll, behovsanalyser och förstudier av vårdcentrum.

Utifrån en konsultrapport som genomförts under året har inriktningen mot effektiv och nära vård blivit tydligare för Uppsala kommun. Ett kommuninternt samarbete har lett till att effektiv och nära vård finns som ett samverkansuppdrag i Mål och budget 2023.

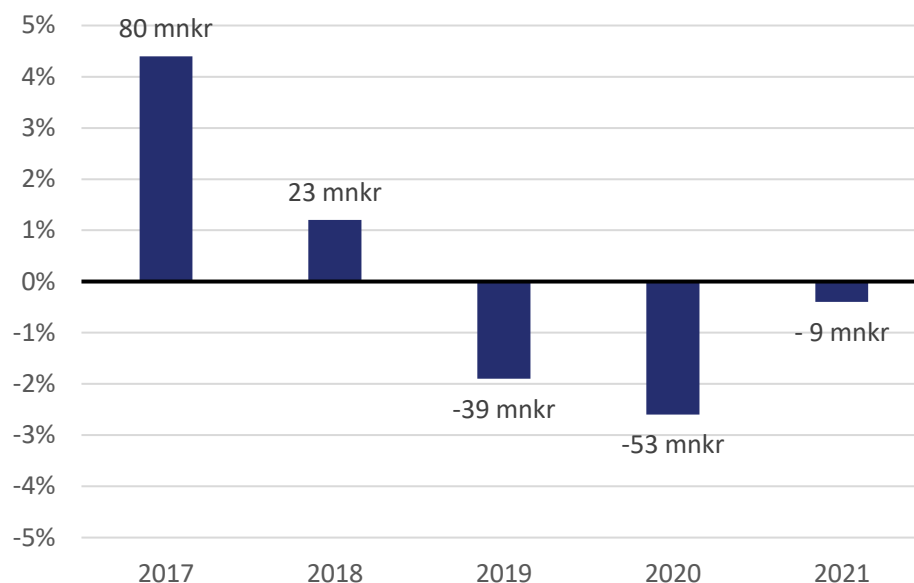
Inriktningsmål 9:

För att säkra den långsiktiga kompetensförsörjningen och bra arbetsvillkor genomförs initiativ för att förändra arbetssätt, ta tillvara på kompetens och erbjuda utveckling för befintliga medarbetare på förvaltningen. För att bättre kunna analysera nuläge och planering för aktiviteter används nu ett nytt analysverktyg. Målet med verktyget är att knyta ihop kompetensförsörjningsplaneringen med verksamhetsplaneringen.

Arbetet med att minska behovet av inhyrd personal pågår kontinuerligt. Stort fokus är fortsatt på rekryteringen av sjuksköterskor där bristen är särskilt stor. Fokus har även lagts på att skapa en attraktiv arbetsmiljö för att behålla befintliga medarbetare.

Utvecklingen av grunduppdraget över tid

Diagram 1. Nettokostnadsavvikelsen för äldreomsorgen i Uppsala kommun 2017 - 2021

Diagrammet ovan visar utvecklingen av den så kallade nettokostnadsavvikelsen för äldreomsorgen i Uppsala. Nettokostnadsavvikelsen är, något förenklat, skillnaden mellan kostnaden i genomsnitt för landets samtliga kommuner (referenskostnad) och Uppsalas egen kostnadsnivå (nettokostnad).

Uppsala har gått från en positiv nettokostnadsavvikelse 2017 på drygt 4 procent till en negativ nettokostnadsavvikelse. Detta innebär att Uppsala 2017 hade en *högre* kostnad inom äldreomsorgen än rikets genomsnittliga kostnad (80 miljoner kronor högre) medan motsvarande avvikelse år 2021 innebar en *lägre* kostnad med 9 miljoner kronor än rikets genomsnitt. År 2019 innan pandemin var första året som Uppsala hade en kostnadsnivå netto som var under rikets genomsnittliga kostnadsnivå.

Utvecklingen från ett högre till ett lägre kostnadsläge förklaras av ett flertal resultatförstärkande åtgärder som vidtagits under de senaste åren inom flera av nämndens områden.

Diagram 2. Kostnad och kvalitet inom hemtjänst och särskilt boende 2021, Uppsala och liknande kommuner

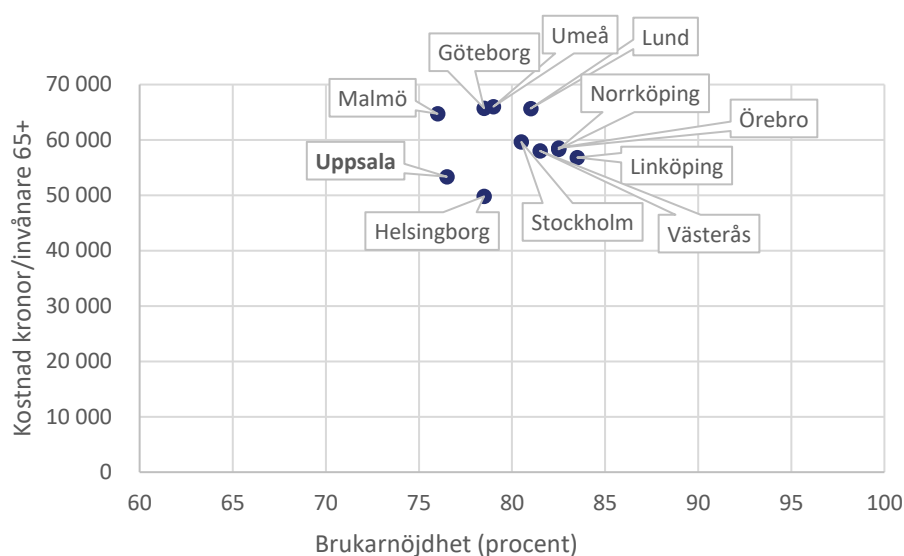
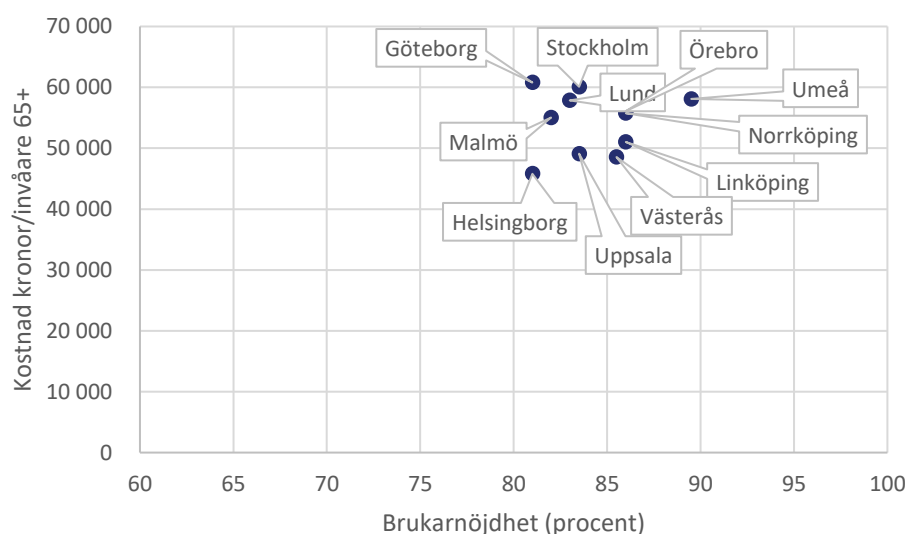

Diagram 2 visar kostnad och kvalitet inom äldreomsorgen år 2021 i Uppsala och liknande kommuner, inklusive de tre storstadskommunerna. Kostnads måttet är vad hemtjänst och särskilt boende kostar per invånare över 65 år och kvalitets måttet är från den nationella brukarundersökningen inom äldreomsorgen som anger hur många procent som har svarat att de är ”mycket nöjd” eller ”ganska nöjd” med sin hemtjänst eller särskilda boende. Uppsala har en relativt låg kostnad för äldreomsorgen jämfört med liknande kommuner i diagrammet. Fem kommuner har en brukarhöjdhet inom intervallet 76 till 79 däribland Uppsala kommun (77). Övriga inkluderade liknande kommuner har en brukarnöjdhet mellan 81 och 84.

Samtliga av dessa kommuner har en försämrad nöjdhet sedan 2017. I brukarundersökningen det året var det ingen kommun som fick under 80 procent. Medelvärdet var 2021 80 procent medan fyra år tidigare var det 84 procent.

Diagram 3. Kostnad och kvalitet inom hemtjänst och särskilt boende 2017, Uppsala och liknande kommuner

Uppföljning av kommunalt finansierad verksamhet

Äldrenämnden har avtal med 9 företag och stiftelser och lämnar bidrag till cirka 70 föreningar. Av nämndens budget 2022 för köp av verksamhet utgörs cirka 40 procent av externa köp, det vill säga 730 miljoner kronor.

Under pågående pandemi fick uppföljningsarbetet anpassas utifrån då rådande situation. Vid de uppföljningar som genomfördes på vård- och omsorgsboenden under början av året har observationer således inte kunnat genomföras.

Uppföljningar genomfördes på 5 av egen regins verksamheter inom hemtjänst och hemsjukvård. I privat regi genomfördes uppföljning av 4 externa utförare. Inom vård- och omsorgsboende genomfördes 11 uppföljningar varav 5 inom egen regin och 6 i privat regi.

Resultatet av uppföljningarna visar på att brister har förekommit hos utförare av äldreomsorg i Uppsala kommun. Samtliga verksamheter som uppvisat brister har upprättat en åtgärdsredovisning och genomfört insatser för att åtgärda dem. Samtliga verksamheter som har följts upp i sin helhet innan årsskiftet har fått godkända åtgärdsredovisningar. Trots att uppföljningarna har visat på brister så bidrar identifierandet av dem till kvalitetshöjande insatser i verksamheterna.

Efter en fördjupad uppföljning beslutade nämnden att häva avtalet med Attendo Sverige AB som utförare inom kommunens valfrihetssystem för hemtjänst och hemsjukvård. Detta efter att förvaltningen upptäckt att det i stor utsträckning inom verksamheten bland annat förekommit registreringar av hemtjänstbesök som ej genomförts. Detta tillsammans med tidigare återkrav som riktats mot Attendo ledde till att nämnden ansåg att bristerna hos utföraren varit så stora att det fanns grund för att häva avtalet.

På grund av hävningen av avtalet fick cirka 500 brukare inom hemtjänst och hemsjukvård välja ny utförare och ett stort arbete genomfördes av förvaltningen och övriga hemtjänstutförare under våren för att de brukare som berördes skulle erbjudas insatser med hjälp av en ny utförare.

På vård- och omsorgsförvaltningen har det framarbetats en ny uppföljningsstrategi gällande planerade avtalsspecifika uppföljningar, denna finns beskriven i omsorgsnämndens uppföljningsplan 2023.

Framtida utmaningar

Demografi och förändrade behov

Förbättrade levnadsförhållanden och förbättrad medicinsk behandling har resulterat i att livslängden i världen ökat kraftigt. De äldre ökar både numerärt och i relation till antalet personer i yrkesverksam ålder. En kraftig ökning av personer 80 år och äldre väntas i Uppsala under de närmaste åren. I denna åldersgrupp har för närvarande omkring var tredje någon form av insats och utgör omkring 75 % av brukarna inom kommunens äldreomsorg.

Den förändrade demografiska strukturen innebär att behoven ökar i de personalintensiva verksamheterna, däribland äldreomsorgen. För att fortsätta tillhandahålla kvalitativa välfärdstjänster behöver kommunen arbeta annorlunda i framtiden till exempel avseende personalsituationen och arbetsvillkoren i äldreomsorgen. Innovationer, digitalisering, införande av välfärdsteknik och en ökad samverkan såväl inom kommunkoncernen som med externa aktörer är exempel på åtgärder för att uppnå ett mer effektivt resursutnyttjande och en ökad kvalitet.

Omställning till effektiv och nära vård

Utifrån Uppsala kommuns och Region Uppsalas målbild Effektiv och nära vård 2030 pågår en utveckling av hälsosystemets struktur med inriktning på vårdcentrum. Målet för ett vårdcentrum är att bidra till bättre och mer jämlik hälsa samt för att skapa förutsättningar för en god och nära vård för individer med komplexa behov. Syftet är att utveckla förmågan att leda och styra verksamheter i samverkan mellan huvudmännen och arbeta sammanhållet utifrån individens fokus.

Socialtjänsten står inför stora utmaningar. För att möta medborgarnas behov innan sociala problem har fördjupats, behöver insatserna nå människor i ett tidigt skede. I förslaget till ny socialtjänstlag presenteras möjligheten att ge insatser utan ansökan, utredning och beslut som en väg att både nå personer som annars drar sig för att kontakta socialtjänsten och att frigöra socialtjänstens resurser till de personerna med störst behov. Den nya socialtjänstlagen föreslås presenteras 2024.

För att kunna genomföra den omställning som krävs för att leva upp till lagändringens intentioner kommer resurser att behövas. Utredningen kopplat till lagändringen påtalar att omfattande statliga bidrag kommer att behövas under flera år för att åstadkomma den förändring som behövs på både lokal, regional och nationell nivå. Att vård- och omsorgssektorn i Sverige står inför en rad välfärdsutmaningar har uppmärksamats under en längre tid. Ett sätt för att möta dessa utmaningar är att tillvarata digitaliseringens möjligheter för att på så sätt öka delaktigheten, självständigheten och trygghet för individerna samtidigt som de personella resurserna används där störst nytta finns. Allt färre medarbetare kommer att behöva svara för att ge vård och omsorg till allt fler i behov av det. För att både medarbetare och äldre personer ska kunna leva och verka digitalt behöver förutsättningarna stärkas.

Digitalisering

Digitalisering anses vara den enskilt starkaste förändringsfaktorn i samhället. Den kommer att medföra att nämndens ansvarsområden effektiviseras. Det innebär inte att det, per automatik, medför att kostnaderna kommer att minska med motsvarande insats.

Digital transformation och innovativa lösningar kan ge stora möjligheter till självständighet, delaktighet och inflytande för kommunens äldre. Den kan även ge goda möjligheter till utveckling av de vård- och omsorgsinsatser som erbjuds, så att de bättre stämmer överens med den enskildes behov och önskemål.

Den digitala utvecklingen bidrar till nya sätt att leva. Människors vardagssysslor och sociala umgänge sker alltmer med hjälp av den digitala tekniken. Tekniken skapar nya marknads- och mötesplatser och ger en ökad frihet att vara verksam i och interagera oberoende av tid och rum. Samtidigt finns risk för ett digitalt utanförskap om inte alternativ finns för de äldre som inte kan eller aktivt väljer att inte ta del av ny teknik. Att vara digitalt exkluderad ger sämre förutsättningar för att leva ett gott liv.

Kompetensförsörjning

Konkurrensen om utbildad personal inom vård- och omsorgssektorn förväntas fortsätta öka framöver, inte minst som en följd av ökande pensionsavgångar. Detta gäller inte minst chefer. Tecken finns även på att allt färre yngre människor i arbetslivet eftersträvar en chefsposition. Sammantaget innebär detta en risk för brist på chefer och medarbetare på såväl kort som lång sikt.

Särskilt boende

Andelen vård- och omsorgsboenden inom ramen för LOV har succesivt ökat i Uppsala under de senaste åren. Inom denna upphandlingsform så svarar utföraren inte bara för utförandet av omsorgen, utan även för fastigheten och annan tillhörande infrastruktur. Fri etableringsrätt råder. Under de senaste åren har utbyggnaden av vård- och omsorgsbostäder nästan uteslutande skett inom ramen för LOV och denna trend förväntas fortsätta under de kommande åren. Detta sammantaget utgör en utmaning för nämndens möjligheter att styra och planera utbyggnaden av vård- och omsorgsbostäder i kommunen framöver. För närvarande råder en betydande överkapacitet av platser, något som förväntas bestå under de närmaste åren.

I det befintliga beståndet av vård- och omsorgsboenden finns flera äldre fastigheter. Det är därför också viktigt att säkerställa att alla boenden är ändamålsenliga för att på ett effektivt sätt kunna bedriva en god vård och omsorg. Under 2022 har en granskning genomförts av samtliga boenden i nämndens egen regi.

Samhällsplanering och förebyggande insatser

Samhällsplaneringen behöver utformas för att öka tillgängligheten, inte bara i fysiskt avseende utan även för att ge tillgång till service och möjligheter till full delaktighet i samhällslivet. Äldrenämnden är en aktör bland flera inom samhällsplaneringen och behöver därför intensifiera sin medverkan och samarbetet med bland annat kommunstyrelsen och plan- och byggnadsnämnden. En viktig del i detta är att bidra med kunskap och underlag för att möjliggöra ett ökat utbud av anpassade äldreboenden på den ordinarie bostadsmarknaden, exempelvis seniorbostäder och seniorbostäder med gemensamhetslokal. Fler sådana anpassade bostäder kan underlätta kvarboende i det egna hemmet och bidra till att skjuta upp mer omfattande vård- och omsorgsinsatser på särskilt boende.

För att möta det ökade antalet äldre är av stor strategisk betydelse att försöka påverka och optimera alla de faktorer som påverkar möjligheterna att leva ett hälsosamt liv i oberoende på äldre dagar i kommunen. Här är kommunens arbete för en äldrevänlig kommun centralt och i det, inte minst, möjligheten att skapa ett partnerskap med andra samhällsaktörer. Många påverkansfaktorer, till exempel sådant som rör kommunikationer och hälso- och sjukvård, ligger utanför det som kommunen fullt ut kan påverka.

Konsekvenserna av covid-19 och samhällets smittskyddsåtgärder måste fortsätta beaktas och följas vid planering för insatser inom nämndens ansvarsområde. Dessa indirekta konsekvenser av covid-19 pandemin på folkhälsan kan komma att kvarstå under lång tid efter det att smittspridningen har kommit under kontroll. Alla aktörer behöver därför arbeta tillsammans för att utveckla insatser som stärker den psykiska hälsan och motverkar ofrivillig ensamhet och isolering.

Förebyggande och hälsofrämjande insatser kommer fortsatt att vara centrala för att, om möjligt, skjuta omsorgsbehov på framtiden och ge äldre möjligheter till ökad livskvalitet. Dessa insatser behöver utvecklas för att i ännu högre grad nå de personer där behovet är som störst. När det gäller de förebyggande insatserna är även samverkan med civilsamhället en viktig resurs som behöver utvecklas.

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Äldrenämnden

Dokumentansvarig:
Daniel Karlsson, Maria Wallinder

Datum:
2023-02-16

Diarienummer:
ALN-2021-00615

Verksamhetsplan och budget 2022 – 2024

Årsbokslut 2022

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehåll

Årsbokslut 2022	3
Uppföljning av kommunfullmäktiges mål och uppdrag.....	4
1. Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi	4
2. Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i	5
3. Uppsalas stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande.....	6
4. Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet.....	7
5. Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete.....	8
7. Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun och invånare med funktionsnedsättning ska uppleva trygghet, frihet och tillgänglighet	8
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 8 I Uppsala ska ingen lämnas utanför och invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället.....	11
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 9 Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala.....	11
Uppföljning av äldrenämndens åtgärder	13

Årsbokslut 2022

Utifrån Mål och budget 2022–2024 är äldrenämnden tilldelad 14 uppdrag och två kommungemensamma nämndmål. Utifrån dessa pågår arbete på förvaltningen i 28 åtgärder. Äldrenämnden har även fattat beslut om två nämndspecifika nämndmål.

I första avsnittet redovisar nämnden inriktningsmål, nämndmål och uppdrag. I det andra redovisas de åtgärder som nämnden beslutat om inom de tilldelade uppdragen.

Uppföljning av kommunfullmäktiges mål och uppdrag

1. Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi

Uppdrag 1: Genomföra en årlig kartläggning av hur nämndernas och bolagsstyrelsernas resurser kommer män och kvinnor till godo i syfte att omfördela resurser för att främja jämställdhet och likvärdighet.

Uppdraget är klart.

För att nämndens resurser ska användas ansvarsfullt och jämställt har det under flera år genomförts kartläggningar av myndighetsbeslut med syfte att komma till rätta med eventuella snedfördelningar av resurser mellan män och kvinnor.

Dokumentationsgranskning har genomförts av nämndens biståndsbedömda insatser och påvisar inget behov av särskilda åtgärder. Metodstödet för biståndshandläggning Individens behov i centrum (IBIC) stödjer en likvärdig bedömning av behovet av stöd och hjälpinsatser.

Uppdrag 2: Förenkla företagens vardag genom att utveckla en nytänkande, effektiv och rättssäker företagsservice med hög kvalitet.

Uppdraget är klart.

För att förenkla för de externa utförarnas vardag har de digitala tjänster som nämnden tillhandahåller förbättrats. Exempelvis har utförarwebben utvecklats och tillgänglighetsanpassats. För att möjliggöra att externa utförare ska vara delaktiga i upphandlingsprocessen har kontinuerliga dialoger genomförts.

Arbetet innebär att nämnden har fått ökad kunskap om de tjänster som externa leverantörer erbjuder, möjlighet till att låta externa leverantörerna komma till tals och skapa goda relationer. Den kontinuerliga uppföljningen som genomförts i dialogform med externa leverantörer, bland annat efter övertagande av verksamhet, har visat sig vara ett effektivt sätt att förebygga eventuella missförstånd och öka följsamhet till avtal. Verksamhetsutvecklingen kommer fortsättningsvis att genomföras i ordinarie verksamhet.

Uppdrag 3: Utveckla digitala välfärdstjänster för ökad samhällsnytta och ett mer effektivt resursutnyttjande.

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara genomfört 2024.

Arbete med fokus på digitalisering, transformation och utveckling fortsätter kontinuerligt inom förvaltningen för att skapa bättre förutsättningar för både medarbetare och brukare. En enhet för digital verksamhetsutveckling har under året tillkommit på vård- och omsorgsförvaltningen. Detta i syfte att samla pågående initiativ, utveckla arbetssätt kopplade till digitala lösningar och att samlat leda förvaltningens digitala verksamhetsutveckling.

Detta har inneburit att fokus har flyttat från tekniska lösningar och leverantörer till att se digitalisering som en naturlig del av verksamhetsutvecklingen som bör styras av kärnprocesser i stället för systemstöd. Stort fokus har också varit att skapa strukturerade samarbetsytor både inom nämndens verksamheter och mellan nämnden och kommunens centrala IT-stab vilket bidragit till att öka förståelse för olika verksamheternas behov och processer.

Arbetet har medfört ett utvecklat arbetssätt och till att initiativ samordnas och kopplas ihop och att resurser används mer effektivt och bidrar till att digital utveckling utgår från verksamheternas behov, mål och önskade resultat. Som ett resultat av arbetet fick Uppsala och vård- och omsorgsförvaltningen utmärkelsen *Sveriges eHälsokommun 2022*.

Vård och omsorgsförvaltningen har även satsat på att öka både brukare och medarbetarnas grundläggande digitala kompetens. Insatserna har bidragit till att både brukare och medarbetare känner sig mer trygga i att använda teknik i sin vardag men också att hjälpa varandra. Ett arbete pågår också med införandet av nytt verksamhetssystem för att öka möjligheterna att i framtiden erbjuda e-tjänster. Inom nämndens myndighet har arbete genomförts för att öka automatiseringen i syfte att öka servicen till medborgaren genom kortare väntetider.

2. Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i

Uppdrag 5: Vässa kommunens förmåga att förebygga och bekämpa ungdomsbrottslighet och kriminalitet.

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara genomfört 2023.

Nämnden har varit delaktig i förebyggande insatser, såsom bevakande av äldreperspektivet i trygghetsskapande arbete. Olika mötesplatser kan bidra till att öka tryggheten och även verka brottsförebyggande inom den yngre målgruppen.

Områdessamverkan med polisen och andra aktörer har skett inom hemvården.

Uppföljningsarbetet för att upptäcka leverantör som bryter mot lagen för egen vinning har utvecklats. Nämnden deltar även i det kommunövergripande nätverket mot välfärdsbrott.

3. Uppsalas stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande

Uppdrag 9: Öka takten i klimatomställningen för att minska växthusgasutsläppen och nå målet om en fossilfri välfärdskommun 2030 och klimatpositivt Uppsala 2050.

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara färdigt 2024.

Optimering och minskning av fordon inom egen regin har skett kontinuerligt sedan 2015. Men i och med att en del nya verksamheter tillkommit inom förvaltningen så har fordonsflottan trots optimering utökats. Utmaningen kring infrastrukturen för att kunna ladda och tanka våra fossilfria fordon korrekt består, framför allt för våra verksamheter på landsbygden. Verksamheterna strävar fortsatt efter att fördela de fossilfria alternativen som finns till hands på bästa sätt utifrån verksamheternas möjligheter.

Digitala mötesformer är fortsatt en stor del av vårt arbete vilket leder till att antalet resor minskar inom förvaltningen.

Det pågående arbetet med att minska på fossil plast i verksamheterna fortsätter som tidigare. Ett kommunövergripande arbete pågår på Hållbarhetsavdelningen för att vi ska kunna följa upp plastminskningsarbetet med indikatorer framöver.

Två gånger per termin erbjuds en grundutbildning inom miljöområdet. Utbildningen riktar sig mot chefer och miljöombud och tar upp ansvar, befogenheter och förutsättningar för miljöarbetet inom förvaltningen.

Förvaltningen samverkar med Hållbarhetsavdelningen som har i uppdrag att ta fram former för miljöutbildning och på andra sätt stötta miljöombud ute i verksamheterna. Här bistår vi med information kring våra verksamheters behov och förutsättningar.

Indikatorer

Indikator	2021	2022	Mål	Jämförvärde	Källa
Andel fossilfritt drivmedel av totala mängden drivmedel (jan-nov)	90	88	100		
Andel inköpt ekologiskt producerade livsmedel i egen regi (jan-nov)	34	39	100		

Tabell. Nämndens indikatorer till uppdrag: Öka takten i klimatomställningen för att minska växthusgasutsläppen och nå målet om en fossilfri välfärdskommun 2030 och klimatpositivt Uppsala 2050.

4. Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet

Uppdrag 11: Påskynda integrationen för en snabbare etablering av nyanlända och skapa förutsättningar för fler människor att försörja sig genom utbildning, arbete eller entreprenörskap.

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara färdigt 2024.

För att påskynda och bidra till en snabbare etablering av nyanlända har en kartläggning av nämndens utmaningar och möjligheter gällande arbetsplatsförlagt lärande (APL) genomförts. Det har även påbörjats ett arbete för att förbättra processen kring samordning av APL och fortsatt samarbete sker med arbetsmarknadsnämnden och Region Uppsala. Extra resurser ges till medarbetare och elever med behov av språkstöd.

Uppdrag 12: Stärka arbetet med att främja psykisk hälsa och förebygga och hantera ökad psykisk ohälsa.

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara genomfört 2023.

Uppsala kommun har upparbetat en struktur för att arbeta med suicidprevention, bland annat genom ett nätverk av suicidpreventionsombud från flertalet förvaltningar. Nätverket samordnas av hållbarhetsavdelningen på kommunledningskontoret. Suicidpreventionsombuden på förvaltningarna samordnar arbetet på de förvaltningar som arbetar med riskgrupper för suicid. Vård- och omsorgsförvaltningen har tre suicidpreventionsombud.

Under våren 2022 har medarbetares kunskap och utbildningsbehov kartlagts. Kartläggningen har bland annat visat på stora behov av kompetensutveckling och utbildning inom vård- och omsorgsförvaltningen.

I november 2022 antogs en koncernövergripande vägledning för det suicidpreventiva arbetet och Hållbarhetsavdelningen arbetar i samverkan med förvaltningarna med att utveckla och implementera en struktur för det suicidpreventiva arbetet som inbegriper hela kommunkoncernen. Arbetet med suicidprevention utvecklas och implementeras kontinuerligt. Samverkan med Region Uppsala, civilsamhället och länets övriga kommuner är påbörjad och förutsättningar för god samverkan finns.

Under 2022 har ett flertal nya våldsombud inom vård- och omsorgsförvaltningen utbildats. Utbildningen bestod av åtta utbildningstillfällen.

Tidigare utbildade våldsombud har fått fördjupad kunskap i form av fyra öppna föreläsningar. Under 2022 har fördjupningstillfälle erbjudits med fokus på rollen och ansvaret som ombud, samt en uppföljningsdag kring roller och ansvar.

Nämndmål 4.1: Kommunens äldre ska ges möjlighet att leva ett aktivt och självständigt liv

Nämndmålet är klart.

I Uppsala län samverkar kommunerna och Region Uppsala, bland annat kring psykisk hälsa, inom ramen för den regionala samverkansstrukturen HSVÖ. Sedan början av året pågår åter nämndens öppna förebyggande insatser på plats utan pandemirestriktioner. Aktiviteter pågår även inom ramen för implementering av handlingsplan för en äldrevänlig kommun.

5. Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete

Uppdrag 14: Förbättra möjligheten till anställning för personer med funktionsnedsättning i kommunens verksamheter.

Uppdraget är klart.

Nämndens verksamheter inom egen region har samarbeten för att möjliggöra sysselsättning för personer med funktionsnedsättning, bland annat med daglig verksamhet, arbetsmarknadsförvaltningen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

7. Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun och invånare med funktionsnedsättning ska uppleva trygghet, frihet och tillgänglighet

Uppdrag 23: Utveckla systematik genom exempelvis språkundervisning och språkmentorer för att säkerställa tillräckliga kunskaper i svenska språket för anställda med behov av det inom vård och omsorg. (ÄLN, OSN och AMN)

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara färdigt 2023.

För att kunna säkerställa att anställda har tillräckliga språkkunskaper och språkförståelse i svenska för att kommunicera och dokumentera finns det utbildade språkbud inom nämndens ansvarsområde med uppdraget att utveckla yrkesspråket hos anställda, studerande och praktikanter samt öka kunskapen och medvetenheten kring kulturella olikheter på arbetsplatserna. Det långsiktiga målet är att snabbare kunna inkluderas i nämndens verksamheter genom att få stöd och utveckling av sin språkförmåga. För att utveckla systematiken för att säkerställa tillräckliga kunskaper i svenska språket pågår olika aktiviteter.

Uppdrag 25: Säkerställ hög livskvalitet och förutsättningar till att åldras på egna villkor genom en stärkt grundbemanning. (ÄLN)

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara klart 2024.

Under året har ett arbete påbörjats kring att optimera schemaläggning och bemanning. Detta gemensamt för hela förvaltningens egen regi. Insatserna planeras fortsätta under året och kommande år för att möjliggöra en samplanering mellan områden och avdelningar.

Egen region har under året arbetat aktivt med att uppfylla nämndens mål om en ökad chefstäthet och att en ökad andel av den arbetade tiden ska utföras av

tillsvidareanställda medarbetare. Fler chefer har tillsatts för att kunna verka för goda arbetsförhållanden och verksam kontinuitet i egen regins vård- och omsorgsboenden.

Uppdrag 26: Säkerställ hög livskvalitet och förutsättningar till att åldras på egna villkor genom att främja social och digital inkludering. (ÄLN, OSN och KTN)

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara färdigt 2024.

Äldrenämnden har satsat på att öka både brukare och medarbetarnas grundläggande digitala kompetens. Insatserna har bidragit till att både brukare och medarbetare känner sig mer trygga i att använda teknik i sin vardag men också att hjälpa varandra. Den stärkta digitala kompetensen bidrar också till att säkra en trygg vård och omsorg av brukarna inom vård- och omsorgsförvaltningen.

Inom nämndens myndighet har arbete genomförts för att öka automatiseringen (robotisering) i syfte att öka servicen till medborgaren genom kortare väntetider.

Samverkan sker även med och ekonomiskt stöd ges till föreningar som erbjuder dessa digitala stödinsatser. För att ytterligare stärka medborgarens digitala kompetens så att deras självständighet och delaktighet ökar har äldrenämndens träffpunkter startat Senior-IT.

Nämndmål: Den kommande hälso- och sjukvården skall vara samordnad hälsofrämjande och finnas nära individen både geografiskt och digitalt. (OSN och ÄLN)

Arbete inom nämndmålet går enligt plan och förväntas vara genomfört 2024.

För att möjliggöra att den kommunala hälso- och sjukvården ska vara samordnad, hälsofrämjande och finnas nära individen både geografiskt och digitalt, har ett flertal aktiviteter inom nämndens område och aktiviteter tillsammans med Region Uppsala genomförts under året.

I samverkan med Region Uppsala utifrån arbetet med Effektiv och nära vård har ledning och styrning med fokus på samverkan varit en viktig del. Nämnden har bidragit med kompetens inom ett flertal gemensamma utvecklingsarbeten under året för att möjliggöra målbilden. Dessa är bland andra; geografisk indelning av kommande noder för vårdcentrum i Uppsala, styrning och ledning av vårdcentrum, förstärkt geografiskt uppdrag och digitala processer för att stärka egenvård.

Internt inom Uppsala kommun har en konsultrapport tagits fram som pekar ut en lämplig riktning för kommunens arbete kopplat till samverkan kring effektiv och nära vård. Arbetet med att säkra genomförande av rapportens förslag till åtgärder och rekommendationer pågår. Underlaget är uppdelat i olika områden. Exempel på dessa är; ledning och styrning, personcentrerad vård, hälsofrämjande arbete, tillgänglighet, digitalisering, kompetensförsörjning och resurser samt forskning, utbildning och utveckling.

Under februari månad genomfördes en sammanläggning av egen regis hemsjukvård för att effektivisera och använda den legitimerade personalen på bästa sätt och samtidigt möjliggöra för medarbetarna att få en vidareutveckling i sin profession. I samband med detta har även ett internt förankringsarbete inom

hälsosjukvårdsavdelningen i samverkan med övriga avdelningar inom förvaltningen genomförts för att utveckla hälso- och sjukvårdens kvalitet.

Ett arbete med att kartlägga kompetenser är påbörjat inom vård och omsorgsförvaltningens hälso- och sjukvårdsorganisation. Den ska sedan användas som underlag för att se i relation till god och nära vård vilka kompetenser som behövs. I detta skede har en prioritering gjorts av vilka specialistkompetenser som behöver förstärkas bland sjuksköterskor. Dessa är distriktssjuksköterska, äldre/demens, psykiatri och avancerad vård i hemmet.

Den kommuninterna beredningsgruppen för hälso- och sjukvård och angränsande socialtjänst har träffats regelbundet för att hantera interna, lokala och nationella hälso- och sjukvårdsfrågor.

Fördjupningsarbete har genomförts kring mätetal som både innefattar uppföljning av hälso- och sjukvårdens innehåll samt omställningen till nära vård. Syftet är att hitta former för att inhämta och visualisera data som stödjer och följer kvalitetsutveckling inom vård och omsorg såväl som utvecklingen mot nära vård.

Projektet Framtidens vårdcentrum inom Uppsala kommun genomförs i syfte att förtydliga förutsättningarna för framtida lokalisering av fullskaligt och icke fullskaligt vårdcentrum inom kommunens geografiska områden. Den framtida lokaliseringen baseras på utredningar om verksamhetsinnehåll, behovsanalyser och förstudier av vårdcentrum. Flera nämnder har involverats i arbetet; arbetsmarknadsnämnden, idrotts- och fritidsnämnd, kulturnämnden, omsorgsnämnden, plan- och byggnadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden och äldre- och äldreomsorgsnämnden. Projektarbetet har genomförts i samverkan med Region Uppsala och Heby kommun och omfattat behov hos befolkningen i de båda kommunerna.

För att skapa förutsättningar för en geografisk nulägesbild av befintliga vård- och omsorgsverksamheter genomförs ett utvecklingsarbete inom området geografiskt informationssystem (GIS). Syftet med projektet är att förtydliga förutsättningarna för den framtida utvecklingen av vårdcentrum inom Uppsala kommuns geografiska områden. Projektet ska bidra till att invånare i Uppsala kommun får en mer effektiv och nära vård.

En mer detaljerad återkoppling om arbetet med samverkansarbetet mellan Uppsala kommun och Region Uppsala har gjorts till berörda nämnder i form av verksamhetsberättelse HSWO Uppsala för år 2021 respektive delårsrapport HSWO Uppsala 2022.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 8

I Uppsala ska ingen lämnas utanför och invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället

Uppdrag 28: Utarbeta en systematik för att skapa likvärdiga möjligheter för invånarna att vara delaktiga i utvecklingen av Uppsala.

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara färdigt 2023.

Samverkan har skett med organisationer och kommuninvånare inom nämndens målgrupper för ökad delaktighet i utvecklingen av ett äldrevänligt Uppsala.

Exempelvis så har arbetet med kraftsamling för framtiden äldreomsorg och framtagande av nämndens plan för välfärdsutveckling skett i samverkan med pensionärsrörelsen och fackliga organisationer. En äldrebostadsenkät har tagits fram för att kartlägga äldres boendepreferenser. Kompletterande intervjuer med äldre som inte fått möjlighet att svara på enkäten har genomförts.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 9

Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala

Uppdrag 29: Stärka den strategiska och operativa kompetensförsörjningsplaneringen för kommunen som arbetsgivare med fokus på bristyrken. (KS, UBN, ÄLN, OSN, KTN, SCN, AMN och Uppsala vatten och avfall)

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara genomfört 2023.

På vård- och omsorgsförvaltningen pågår många aktiviteter för att säkra den långsiktiga kompetensförsörjningen. Morgondagens arbetsliv diskuteras och hur våra arbetssätt ska fortsätta utvecklas för att möta både medarbetare och verksamheters behov och skapa hållbara medarbetare.

Chefsförsörjning är fortsatt en stor utmaning. En verksamhetsutvecklare med fokus på chefsförsörjning och chefers förutsättning har påbörjat sitt uppdrag under hösten. Arbetet med kompetensförsörjningsplaneringen fortgår. Alla nämndens avdelningar har arbetat utifrån det nya verktyget som innefattar analys av nuläge och planeringar för aktiviteter. Arbetet har fortgått under hösten där ambitionen är att fortsätta utveckla verktyget och arbetssättet med målet att knyta ihop kompetensförsörjningsplaneringen med verksamhetsplaneringen.

Uppdrag 30: Stärka arbetet med hälsofrämjande arbetssätt och ett hållbart arbetsliv.

Uppdraget pågår enligt plan och förväntas vara klart 2024.

Vid årsskiftet 2022 digitaliserades den systematiska uppföljningen av arbetsmiljön. Detta har gett cheferna en bättre översikt och kan på så sätt bättre planera och följa upp de aktiviteter som är kopplade till systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM).

HR har vi ett flertal tillfällen under våren och hösten genomfört digitala utbildningar tillsammans med arbetsmiljöspecialister för den årliga uppföljningen av SAM

Kommunövergripande nämndmål 1: Kommunen ska ha ett hållbart och hälsofrämjande arbetsliv.

Den årliga organisatoriska och sociala arbetsmiljöundersökningen och medarbetarundersökningen är genomförd. Utifrån resultaten arbetar verksamheterna fram handlingsplaner med aktiviteter för att stärka och utveckla arbetsmiljön som sedan följs upp regelbundet.

Kommunövergripande nämndmål 2: Kommunen ska ha ett kulturbärande ledar- och medarbetarskap, som säkrar leveranser av hög kvalitet, verksamhetsutveckling och medledarskap.

Chefsuppdraget är nu implementerat i nämnden och arbetet med individuella utvecklingsplaner för chefer löper på. En viktig del i arbetet med hållbart ledarskap är dialogen där behov av stöd, arbetsmiljö och utveckling diskuteras och planeras. (I och med detta verktyg har vi fått ett större fokus på dialogen men också kring stöd och utveckling av ledarskapet).

I ledningsgrupper och på ledarträffar belyses också vikten av ett tillitsbaserat ledarskap, att det handlar om en kultur som bygger på tillit och på vikten av medledarskap, att ge och kunna få ta ansvar och på så sätt växa och utvecklas. I olika forum betonas och diskuteras också vikten av att som chef kunna leda i förändringsarbete. Att bygga en kultur kan ta tid och i samband med att tillit och förändringsledning lyfts och diskuteras leder det också till att fler börjar fundera och tänka och cheferna får också ta del av hur andra tänker och arbetar.

Uppföljning av äldrenämndens åtgärder

Nedan beskrivs de åtgärder som äldrenämnden beslutat om utifrån tilldelade uppdrag i Mål och budget 2022–2024.

1. Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Genomför kartläggningar av resursfördelning och analysera och föreslå åtgärder.	Vid en granskning av de biståndsbedömda insatserna framkom att det är betydligt fler kvinnor än män som har insatsen hemtjänst. En förklarande faktor är att det är fler kvinnor än män som är över 80 år, vilket är den del av demografin som till största delen har insatser hos äldrenämnden i Uppsala kommun. En dokumentationsgranskning har genomförts av 10 % av biståndsärenden hemtjänst som visade att för gruppen 65+ ligger beviljat bistånd hemtjänst i likvärdig nivå för kvinnor och män. I åldersgruppen 65–79 år har män 1 % högre omfattning i biståndsnivån än kvinnor. I åldersgruppen 80+ har kvinnor 0,7 % högre omfattning i biståndsnivån än män. Granskningen påvisar inget behov av särskilda åtgärder. Metodstödet för biståndshandläggning Individens behov i centrum (IBIC) stödjer en likvärdig bedömning av behovet av stöd och hjälpinsatser.

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Stärk förutsättningarna för tillitsbaserad dialog i upphandling, uppdrag och uppföljning av interna och externa verksamheter.	Arbetsätt har utvecklats för mer dialog i upphandlingar, uppdrag och uppföljningar. Dialog sker via etablerad samverkansplattform i flera nivåer och utökas i det löpande arbetet. Det innefattar exempelvis ledningsforum, branschråd och dialogforum för utförare. Dessa olika träffar sker 1–2 ggr/termin på varje nivå. Förutom dessa finns en löpande kontakt med alla utförare i samband med uppföljningar eller andra utmaningar.

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen

1. Skapa förutsättningar för innovation och digital utveckling i nämndens verksamheter och öka användandet av välfärdsteknik.	Inom nämndens myndighet har arbete genomförts för att öka automatiseringen (robotisering) i syfte att öka servicen till medborgaren genom kortare väntetider. Användning av välfärdsteknik finns genom testverksamheten Digital tillsyn som har fortlöpt enligt plan. Breddinförande pågår. Syftet är framför allt att minska antalet fysiska besök nattetid, för att den enskilde ska få en god och ostörd nattsömn. Det innebär att fysiska tillsynsbesök ersätts av tillsyn med hjälp av en kamera som är installerad hemma hos den enskilde. Den enskilde lämnar samtycke till tillsynen via kamera och tillsynen sker vid överenskomna tidpunkter. Äldrenämnden fattade på sitt sammanträde i september beslut om att ge förvaltningens egen regi i uppdrag att implementera digitala inköp som serviceinsats. Arbetssättet digitala inköp kommer även att gälla externa utförare. Projekt Digitala inköp pågår och verksamheten har förberetts med digitala verktyg. Under hösten har omvärldsbevakning genomförts och intressenter har kartlagts. Breddinförande planeras att starta Q1 2023. Lärportalen är kommunens nya gemensamma utbildningsportal där kommunens utbildningar samlas, både e-utbildningar och kurser i lokal. Genom Lärportalen kan chefer lättare få en överblick över medarbetarnas framsteg i utbildningar och medarbetarens kompetensutveckling. Utbildningarna skapas utefter inkomna avvikelser och andra aktuella rapporter. I och med detta skapas möjligheter för ett ständigt pågående förbättringsarbetet via kompetenshöjning och det kontinuerliga lärandet ger förutsättningar för hela verksamheten att utvecklas.
--	---

2. Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Stärka äldreperspektivet i det brottsförebyggande arbete i samverkan med övriga kommunala aktörer och polisen.	Nämnden är delaktig i förebyggande insatser, såsom bevakande av äldreperspektivet i det trygghetsskapande arbetet inom ramen för handlingsplanerna Gränby-Kvarngärdet och Gottsunda-Valsätra. Konkreta exempel på åldersöverskridande mötesplatser/aktiviteter för detta finns inom ramen för allaktivitetshusen i Gottsunda- och Gränbyskolorna samt seniorluncher på kommunens skolor. Dessa mötesplatser kan bidra till att öka tryggheten och även verka brottsförebyggande inom den yngre målgruppen. Nämnden har även varit delaktig i ett pilotprojekt om trygghet och äldre i Gränbyområdet som drivits under hösten 2022 under ledning av Trygghet, brottsförebyggande och säkerhet. Under hösten har Seniorfestivalen och Internationella dagen för äldre genomförts, där har getts möjlighet för Konsument Uppsala att informera om bedrägerier på nätet för nämndens målgrupper.

	Pilotverksamhet med äldreambassadörer har varit ytterligare en möjlighet för målgruppen äldre att framföra synpunkter i frågor om trygghet om säkerhet. Därtill har synpunkter i frågan om trygghet och säkerhet framförts i enkäten om bostäder för äldre med tillhörande gruppintervjuer. Gottsunda hemvård ingår i områdessamverkan med andra aktörer och polisen. Diskussioner har förekommit med kommunens säkerhetsavdelning om att utöka till fler områden. I samband med Stram kurs valmöten skedde en god samverkan med polisen och andra aktörer för att möjliggöra hemtjänst även under kravaller.
Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
2. Utveckla arbetet för att upptäcka leverantörer som bryter mot lagen och medvetet försöker missbruka välfärdssystemet för ekonomisk vinning.	Uppföljningsarbetet för att upptäcka leverantör som bryter mot lagen för egen vinning har utvecklats under året. Exempel på konkreta aktiviteter: Samarbete: - Deltagande i kommungemensamma nätverket mot välfärdsbrott, samt i andra forum och nätverk, exempelvis genom SKR. - Deltagande i framtagandet av en kommungemensam handlingsplan mot välfärdsbrott. - Samverkan i uppföljning på avtals- och individnivå för att kunna upptäcka avvikelser Upphandling och uppföljning: - Kravställning och regleringar i avtal för att förhindra/försvåra ett utnyttjande av välfärdssystemet - Löpande avtalsuppföljning inom samtliga avtalsområden - Händelsestyrda uppföljningar vid misstanke/tips, kontroll av fakturering (tidsregistrering) Metod och systematik: - Kunskapsspridning för att öka förståelsen av fenomen kring välfärdsbrott - Referenstagning på nya utförare, exempelvis genom kontakter med andra kommuner - Framtagande av rutiner för att förebygga fusk inom välfärden

3. Uppsalas stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
3.1.1 Minska användandet av miljöfarliga produkter och fossilbränsle inom nämndens verksamheter.	Optimering och minskning av fordon inom egen regin har skett kontinuerligt sedan 2015. Men i och med att en del nya verksamheter tillkommit inom förvaltningen så har fordonsflottan trots optimering utökats. Utmaningen kring infrastrukturen för att kunna ladda och tanka fossilfria fordon korrekt består, framför allt för verksamheterna på landsbygden. Verksamheterna strävar fortsatt efter att fördela de fossilfria alternativen som finns till hands på bästa sätt utifrån verksamheternas möjligheter.

	Digitala mötesformer är fortsatt en stor del av vårt arbete vilket leder till att antalet resor minskar inom förvaltningen. Det pågående arbetet med att minska på fossil plast i verksamheterna fortsätter som tidigare. Ett kommunövergripande arbete pågår på Hållbarhetsavdelningen för att vi ska kunna följa upp plastminskningsarbetet med indikatorer framöver. Två gånger per termin erbjuds en grundutbildning inom miljöområdet. Utbildningen riktar sig mot chefer och miljöombud och tar upp ansvar, befogenheter och förutsättningar för miljöarbetet inom förvaltningen. Förvaltningen samverkar med Hållbarhetsavdelningen som har i uppdrag att ta fram former för miljöutbildning och på andra sätt stötta miljöombud ute i verksamheterna. Här bistår vi med information kring våra verksamheters behov och förutsättningar. I avtal med utförare av äldreomsorg finns krav om att verksamheten ska präglas av ett miljötankande och bidra till att bevara en hållbar miljö samt följa kommunens riktlinjer gällande miljöarbete. Utföraren ska vid även vid nyinköp/leasing införskaffa miljöbil, enligt Uppsala kommuns Miljö- och klimatprogram.
--	--

4. Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet.

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Möjliggör fler anställningar via extratjänster.	Åtgärden är stoppad på grund av att extratjänster fasas ut under 2022 enligt regeringens instruktioner till Arbetsförmedlingen.
3. Stärk arbetsplatsförlagt lärande (APL) så att fler ska kunna försörja sig och bli inkluderade i samhället och möta vård- och omsorgsbehovet med utbildad vård- och omsorgspersonal.	Åtgärden extratjänster är utbytt till åtgärd om att stärka APL som nämnden beslutade om på majnämnden. För att påskynda och bidra till en snabbare etablering av nyanlända har en kartläggning av nämndens verksamheters utmaningar och möjligheter gällande APL genomförts. Det har även påbörjats ett arbete för att förbättra processen kring samordning av APL och fortsatt samarbete sker med arbetsmarknadsnämnden och Region Uppsala. Utifrån en sammanställning av handledares förutsättningar har på prov en ny funktion, huvudhandledare för APL, tillskapats. Arbetet är i projektform och syftar till att stärka och kvalitetssäkra handledarrollen och att utveckla mottagandet av vård- och omsorgselever i nämndernas verksamheter. En ny struktur har även tagits fram för fördelningen av APL-platserna och där huvudhandledaren för APL fungerar sammanhållande för egen regins handledare. Extra resurser ges till medarbetare och elever med behov av språkstöd. Vidare verkar huvudhandledare för att breddimplementera nätverk och samverkan för en stärkt APL-process i trygga

	handledare och därigenom nå en långsiktig effekt i kompetenta medarbetare.
--	--

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Stärka de förebyggande insatserna för att motverka ofrivillig ensamhet och isolering bland nämndens målgrupper.	Ett brett utbud av aktiviteter/insatser pågår för att motverka ofrivillig ensamhet och isolering. Exempel på detta är: - Ny uppdragsbeskrivning för nämndens träffpunktsverksamhet har tagits fram med hälsofrämjande inriktning där delaktighet, inflytande och inkludering i social gemenskap har stärkts. - Nya inriktningar på verksamheter i form av mobila träffpunkter, mobil dagverksamhet och Caféverksamhet inom ramen för Anhörigcentrum har påbörjats. De nya inriktningarna förväntas leda till att det blir lättare att nå äldre som vi inte når idag. - Hemvården arbetar med att bryta ofrivillig ensamhet, detta planeras att ske i högre utsträckning tillsammans med framför allt träffpunkter. - Nämnden har ingått idéburet offentligt partnerskap (IOP) med kulturnämnden, idrotts- och fritidsnämnden och Riksidrottsförbundet (RF)-SISU för utvecklad fysisk och social aktivitet, partnerskapet inkluderar även insatser för att motverka ofrivillig ensamhet och inaktivitet bland äldre. - Nämnden har gett ekonomiskt stöd till och samverkat med ideella organisationer med syfte att motverka ensamhet. Till exempel har Diakonistiftelsen Samariterhemmet erbjudit samtalsgrupper och andra aktiviteter för ensamma äldre. Telefonringning, telefonträffar och telefonföreläsningar med gemensam diskussion mm. är exempel på andra aktiviteter som erbjuds av ideella föreningar med ekonomiskt stöd från äldre- och äldreomsorgsnämnden. - Löpande samverkan med civilsamhället har pågått under året med fokus på att främja fysisk och social aktivitet. Exempel på detta är Seniorfestivalen som genomfördes den 31 augusti och vinterkampanjen med fokus på aktiviteter under vintern. - Införande av seniorrabatter på privata restauranger i kommunen i samverkan med näringslivet. - Tre samordnartjänster har rekryterats till vård- och omsorgsförvaltningen och har under året på olika sätt arbetat för ökad social och samhällelig delaktighet (motverka ofrivillig ensamhet och digitalt utanförskap), ökad jämlikhet och för att stärka marginaliserade grupper. - Samordnartjänsterna har möjliggjort en resursförstärkning i nämndens samverkan gentemot civilsamhället och i arbetet för en äldrevänlig kommun. Exempel på detta är samordnarnas roll i utvärderingen av

	Seniorfestivalen samt införandet av seniorrabatt på restauranger. - Äldreambassadörer har under året varit ytterligare en väg för att sprida information om aktiviteter för social och fysisk aktivitet i en lokal kontext för målgruppen
2. Implementera kommunens suicidpreventiva arbete i enlighet med Vägledningen till suicidpreventivt arbete inom Uppsala läns kommuner.	Samarbete - I november 2022 antogs en koncernövergripande vägledning för det suicidpreventiva arbetet. Hållbarhetsavdelningen arbetar i samverkan med förvaltningen med att utveckla och implementera en struktur för det suicidpreventiva arbetet som inbegriper hela kommunkoncernen. - Arbetet med suicidprevention utvecklas och implementeras kontinuerligt. Samverkan med Region Uppsala, civilsamhället och länets övriga kommuner är påbörjad och förutsättningar för god samverkan finns. Åtgärder/metoder/arbetssätt - Utbildning i första hjälpen till psykisk hälsa (MHFA) har kontinuerligt utförts. - Förvaltningen har utbildade instruktörer i MHFA, instruktörerna har rätt att utbilda i samtliga delar: ungdom, vuxen och äldre - Vård och omsorgsförvaltningen har suicidpreventiva ombud, vars roll bland annat är att kartlägga utbildningsbehovet kring suicidprevention och medverka i att implementeringen av den kommunövergripande vägledningen och förvaltningens framtagna rutin. - Suicidpreventionsombuden har under 2022 kartlagt kunskap, utbildningsbehov, kännedom om rutiner och tillgång till information kring suicidprevention i verksamheterna. Kartläggningen har bland annat visat på behov av fortsatt kompetensutveckling och utbildning inom nämndens verksamheter. - Medarbetare på förvaltningen erbjuder kontinuerligt suicidpreventiva utbildningar och det pågår ett arbete med att säkerställa att rutiner vid suicidförsök/suicid finns i verksamheterna. - Revidering av rutiner som berör suicid har påbörjats i syftet att skapa en förvaltningsgemensam rutin där det, förutom omedelbara åtgärder, även kommer finnas ett tillägg i form av förebyggande åtgärder. - Det pågår även ett projekt för att ta fram ett långsiktigt arbete kring psykisk ohälsa.
4. Genomför kompetenshöjande åtgärder för att öka medarbetares kunskap om våld och andra övergrepp.	- Flera nya våldsombud inom vård och omsorgsförvaltningen har utbildats, utbildningen bestod av åtta utbildningstillfällen.

	- Tidigare utbildade våldsombud har fått fördjupad kunskap i form av fyra öppna föreläsningar. - Fördjupningstillfälle har erbjudits med fokus på rollen och ansvaret som ombud. - Vård och omsorgsförvaltningen har nu 52 utbildade våldsombud. - Förvaltningen har deltagit i myndighet för delaktighet (MFD) arbete: att kartlägga hur statliga myndigheter, regioner och kommuner arbetar med att förebygga och upptäcka våld mot personer med funktionsnedsättning samt vilka insatser och åtgärder som ges till personer som har utsatts för våld. Detta arbete kommer att redovisas av MFD under 2023.
--	---

Nämndmål 4.1: Kommunens äldre ska ges möjlighet att leva ett aktivt och självständigt liv

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Samordna implementeringen av handlingsplanen för äldrevänlig kommun och genomföra de åtgärder där äldrenämnden är huvudansvarig, exempelvis uppsökande verksamhet för att motverka ensamhet och social isolering	Samordning av den kommunövergripande implementeringen av program och handlingsplan har hanterats löpande inom ramen för samordnaruppdraget för en äldrevänlig kommun. Exempel på åtgärder som genomförts hittills inom ramen för handlingsplanen under år 2022: - Seniorfestivalen genomfördes den 31 augusti. Har genomförts/planeras genomföras tillsammans med föreningslivet med fokus på att främja fysisk och social aktivitet. - Utvecklade samverkansformer har utvecklats med civilsamhället, ex. idéburet offentligt partnerskap (IOP) med kulturnämnden, idrotts- och fritidsnämnden, RF- SISU (inom fysisk och social aktivitet). - I samverkan med Uppsala Pensionärsföreningars samarbetsråd (UPS) har pilotprojekt med äldreambassadörer genomförts under 2022. Underlag har tagits fram för att säkra möjligheten till kontakt med äldre personer med annat språk än svenska inom ramen för projektet. Syftet har varit att nå ut bättre med information om arbetet för en äldrevänlig kommun, samtidigt lyssna och ta in inspel från målgruppen. Konceptet med äldreambassadörer kan även bidra till ökad delaktighet för målgruppen äldre med utländsk bakgrund. - Äldrebostadsenkäten är framtagen, utskickad och insamlad. Inom ramen för arbetet med enkäten har insatser genomförts för att inkludera målgruppen äldre med utländsk bakgrund. Enkäten har utformats med hänsyn bland annat till äldre med utländsk bakgrund och översatts till engelska, finska, persiska och arabiska. Kompletterande intervjuer med äldre

	med utländsk bakgrund/80 plus som inte fått möjlighet att svara på enkäten har genomförts. Slutrapporteras till nämnd i september. - Tre samordnartjänster har rekryterats till vård- och omsorgsförvaltningen och har under året på olika sätt arbetat för ökad social och samhällelig delaktighet (motverka ofrivillig ensamhet och digitalt utanförskap), ökad jämlikhet och för att stärka marginaliserade grupper. - Samordnartjänsterna har möjliggjort en resursförstärkning i nämndens samverkan gentemot civilsamhället och i arbetet för en äldrevänlig kommun. Exempel på detta är samordnarnas roll i utvärderingen av Seniorfestivalen samt införandet av seniorrabatt på restauranger.
2. Stärka och prioritera förebyggande insatser som i hög grad når de personer där behovet av insatserna är som störst.	Uppsala län samverkar kommunerna och Region Uppsala, bland annat kring psykisk hälsa, inom ramen för den regionala samverkansstrukturen HSVO. Sedan början av året pågår åter nämndens öppna förebyggande insatser på plats utan pandemirestriktioner. Exempel på insatser som pågår är: - Nya inriktningar på verksamheter i form av mobila träffpunkter, mobil dagverksamhet och Caféverksamhet inom ramen för Anhörigcentrum har påbörjats. De nya inriktningarna förväntas leda till att det blir lättare att nå äldre som vi inte når idag. - Hemvården arbetar med att bryta ofrivillig ensamhet, detta planeras att ske i högre utsträckning tillsammans med framför allt träffpunkter. - Utvecklingen av mobila träffpunkter bidrar till en ökad tillgänglighet i hela kommunen. Träffpunkterna har under året implementerat Funk-it för att stötta medborgare med digital kompetens. - Införande av seniorluncher på skolor har påbörjats i samverkan med utbildningsförvaltningen. Seniorluncher erbjuds i dagsläget på vissa skolor och samtliga skolor med Uppsala kommun som huvudman som önskar kan erbjuda detta. - Införande med rabatterade luncher på restauranger pågår. - Nämnden har tillsammans med kulturnämnden, idrotts- och fritidsnämnden ingått idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Riksidrottsförbundet (RF)-SISU för utvecklad fysisk och social aktivitet, partnerskapet inkluderar även insatser för att motverka ofrivillig ensamhet och inaktivitet bland äldre. - Nämnden har gett ekonomiskt stöd till och samverkat med ideella organisationer med syfte att motverka

	ensamhet. Till exempel har Diakonistiftelsen Samariterhemmet erbjudit samtalsgrupper och andra aktiviteter för ensamma äldre. Telefonringning, telefonträffar och telefonföreläsningar med gemensam diskussion mm. är exempel på andra aktiviteter som erbjuds av ideella föreningar med ekonomiskt stöd från äldrenämnden. -Tre samordnartjänster har rekryterats till vård- och omsorgsförvaltningen och har under året på olika sätt arbetat för ökad social och samhällelig delaktighet (motverka ofrivillig ensamhet och digitalt utanförskap), ökad jämlikhet och för att stärka marginaliserade grupper. -Samordnartjänsterna har möjliggjort en resursförstärkning i nämndens samverkan gentemot civilsamhället och i arbetet för en äldrevänlig kommun. Exempel på detta är samordnarnas roll i utvärderingen av Seniorfestivalen samt införandet av seniorrabatt på restauranger.
--	--

5. Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Samverka med interna och externa aktörer för att möjliggöra sysselsättning för personer med funktionsnedsättning inom nämndens verksamheter.	Nämndens verksamheter inom egen regin har samarbeten för att möjliggöra sysselsättning för personer med funktionsnedsättning, bland annat genom daglig verksamhet, arbetsmarknadsförvaltningen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Exempel på samarbeten är med Frejas Allservice, We Power och Fruktporten.

7. Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun och invånare med funktionsnedsättning ska uppleva trygghet, frihet och tillgänglighet

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Arbeta för språkutvecklande arbetsplatser i samverkan med arbetsmarknadsnämnden och äldrenämnden för att stärka kunskaper i svenska språket där behov finns.	För att kunna säkerställa att anställda har tillräckliga språkkunskaper och språkförståelse i svenska för att kommunicera och dokumentera finns det utbildade språkombud inom nämndens ansvarsområde med uppdraget att utveckla yrkesspråket hos anställda, studerande och praktikanter samt öka kunskapen och medvetenheten kring kulturella olikheter på arbetsplatserna. För att utveckla systematiken för att säkerställa tillräckliga kunskaper i svenska språket pågår olika aktiviteter. Exempel på aktiviteter under år 2022: - Start av en pilotstudie runt språktjänsten Lingio - Publicering av sida på utförrarwebben om språkutvecklande arbetsplatser - Påbörjat ny utbildning för språkstödjare och anordnat nätverksträffar för dessa.

	- Språkbuden har genomfört enhetsuppföljningar inom vissa verksamheter. - Språkbuden har genomfört flera språkutvecklande workshops inom 6 verksamheter inom ordinärt boende. - Föreläsning om kultur bortom språket och svensk arbetsplatskultur sett i ett internationellt perspektiv genomfördes. - Verksamhetens handledare och blivande handledare har utbildats inom området språkutvecklande arbetsplatser - Medverkar i ett nätverk för språkutvecklande arbetsplatser tillsammans med omsorgsnämnden, utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden.
--	--

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Säkerställ grundbemanning efter behov inom nämndens biståndsbedömda verksamheter.	Under året har ett arbete påbörjats kring att optimera schemaläggning och bemanning. Detta gemensamt för hela förvaltningens egen regi. Insatserna planeras fortsätta under året och kommande år för att möjliggöra en samplanering mellan områden och avdelningar. Egen regin har under året arbetat aktivt med att uppfylla nämndens mål om en ökad chefstäthet och att en ökad andel av den arbetade tiden ska utföras av tillsvidareanställda medarbetare. Fler chefer har tillsatts för att kunna verka för goda arbetsförhållanden och verksam kontinuitet i egen regins vård- och omsorgsboenden Resursteam är i fortsatt verkan på boendena för att i tider av prövning kunna säkerställa grundbemanning och förmedla kontinuitet och kompetenta medarbetare, exempelvis vid hög sjukfrånvaro på grund av smitta i verksamhet och extraordinära händelser.
2. Fortsätta utveckla analysarbetet gällande kostnads- och kvalitetsjämförelser.	Analys av kostnads- och kvalitetsjämförelser har arbetats fram och presenterats för nämnden i juni 2022. Arbetet med att fortsätta utveckla kostnads- och kvalitetsjämförelser fortgår under 2023, inom ramen för ordinarie verksamhet. Arbete pågår med framtagande av innehåll och plattform för att kunna lansera jämförelseverktyget Hitta och jämför som en del i att möjliggöra kvalitetsjämförelser av nämndens verksamheter.
3. Utveckla insatser för att stärka den upplevda personalkontinuiteten hos brukaren.	Arbetet med att varje brukare inom hemvården ska ha en fast omsorgskontakt innebär att brukaren kommer att ha en primär kontakt i verksamheten. Målet är att brukaren ska lära känna och ha en relation med alla medarbetare som besöker hen. Arbetssättet individens behov i centrum (IBIC) är introducerat och en grund i arbetet med insatserna och genomförandeplanerna. I och med detta framgår brukarens vilja och behov på ett tydligt sätt och i detta även behovet av en god personkontinuitet.

	Arbete pågår löpande för att öka antal tillsvidareanställda och minska antal visstidsanställda för ökad kontinuitet. Fler chefer har tillsatts för att kunna verka för goda arbetsförhållanden och verksam kontinuitet i egen regins vård- och omsorgsboenden. Resursteam är i fortsatt verkan på boendena för att i tider av prövning kunna förmedla kontinuitet och kompetenta medarbetare, exempelvis vid hög sjukfrånvaro på grund av smitta i verksamhet. En del i arbetet med utveckling av insatser handlar även om samverkan. Samverkan äger rum med flertalet aktörer såsom SÄV, boenderåd, civilsamhälle samt Uppsala Pensionärsföreningarnas Samarbetsråd. Genom att fånga in erfarenheter och dela med sig av eventuellt planerade insatser i välfärdsteknik kan vi optimera den upplevda personalkontinuiteten hos brukare. Under året har hemvården genomfört ett projekt kring minutstyrningen med syfte att undersöka alternativa sätt att arbeta inom hemvården för att förbättra möjligheterna att ha en god personkontinuitet. Verksamheterna arbetar även aktivt med att efterleva värdighetsgarantin och hålla en kontinuerlig dialog med samtliga brukare.
4. Förstärka attraktiviteten för egen regins hemvård och boenden hos nämndens brukare.	Arbete sker löpande i form av kompetensutveckling för medarbetare och kvalitetshöjande insatser för brukare. Arbetsmetoden IBIC används för att systematiskt tillgodose brukares behov. Ett antal projekt finansieras av statliga medel och syftar till att öka kvaliteten för brukarna i verksamheterna. Exempel på aktiviteter: - Implementering av strukturerat arbetssätt inom mat och måltider på egen regins boenden, exempelvis i form av måltidsobservationer, måltidsombudsträffar, utbildningar och följsamhet gentemot riktlinjer och arbetsbeskrivningar inom området. Brukarråd är ett forum som ger möjlighet till delaktighet och inflytande när det gäller mat och måltidsmiljö inom särskilt boende. - Två aktivitetsinspiratörer har anställts på heltid för att stärka attraktiviteten för brukare på egen regins boenden och ge möjlighet till ökad livskvalitet genom meningsfulla aktiviteter. Exempel på detta kan vara sång, dans, konserter, cykelträffar och utflykter. - Ung Omsorg är verksam i tre av egen regins verksamheter inom särskilt boende fram till februari 2023. Projektet omfattar att stärka kvalitén i omsorgen och minska ofrivillig ensamhet med hjälp av sociala omsorgsaktiviteter, där effekten även eventuellt skulle kunna bli ett stärkt intresse för omsorgsarbete framgent. Språkförbättrande insatser för medarbetare med behov inom ordinärt boende, vilket stärker förutsättningarna för bättre bemötande gentemot brukare.

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. I samverkan med övriga kommunala aktörer och civilsamhället erbjuda riktade stödinsatser till äldre i digitalt och socialt utanförskap.	Samverkan sker med och ekonomiskt stöd ges till föreningar som erbjuder dessa digitala stödinsatser. Exempel på detta är Uppsala Senioruniversitet, Seniornet och Samarbetsorganisationen för invandrare i Uppsala (SIU), mm. För att ytterligare stärka medborgarens digitala kompetens så att deras självständighet och delaktighet ökar har äldrenämndens träffpunkter startat Senior-IT. Till Senior-IT kan besökarna ta med sin egen dator, surfplatta eller mobiltelefon. Medarbetare stöttar, hjälper och utbildar i funktioner och hur olika vardagsärenden kan skötas via digital teknik. På seniorfestivalen den 31 augusti lyftes digitala insatser och motverkande av digitalt utanförskap för äldre som ett tema genom olika representanter för föreningslivet. Tre samordnartjänster har rekryterats som under året haft som ett av sina fokusområden social och samhällelig delaktighet (motverka ofrivillig ensamhet och digitalt utanförskap). Ex. så har kartläggning genomförts i syfte att ge en samlad helhetsbild av vård- och omsorgsförvaltningens arbete om digitala frågor, bl.a. mot digitalt utanförskap.
2. Stötta äldre och personer med funktionsnedsättning att använda digital teknik i aktiviteter i det dagliga livet.	Äldrenämnden har satsat på att öka både brukare och medarbetarnas grundläggande digitala kompetens. Insatserna har bidragit till att både brukare och medarbetare känner sig mer trygga i att använda teknik i sin vardag men också att hjälpa varandra. Flera initiativ har genomförts bland annat genom utbildning, kurser och supportstugor. Den stärkta digitala kompetensen bidrar också till att säkra en trygg vård och omsorg av brukarna inom vård- och omsorgsförvaltningen. Inom nämndens myndighet har arbete genomförts för att öka automatiseringen (robotisering) i syfte att öka servicen till medborgaren genom kortare väntetider. För att ytterligare stärka medborgarens digitala kompetens så att deras självständighet och delaktighet ökar har äldrenämndens träffpunkter startat Senior-IT. Genom Senior-IT kan besökarna ta med sin egen dator, surfplatta eller mobiltelefon. Medarbetare stöttar, hjälper och utbildar i funktioner och hur olika vardagsärenden kan skötas via digital teknik. Seminarium på tema "Trygghet och delaktighet- Hur kan vi hjälpa seniorsurfarna" genomfördes i oktober tillsammans med äldrenämndens ordförande. Arrangör Senioruniversitetet och delaktiga i seminariet var förutom representanter från Uppsala kommun Uppsala universitet, Region Uppsala, Inera, Seniornet, Länsstyrelsen i Uppsala län.

Nämndmål 2: Den kommunala hälso- och sjukvården ska vara samordnad, hälsofrämjande och finnas nära individen både geografiskt och digitalt.

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Skapa förutsättningar för utveckling och samordning av vårdcentrum, tillsammans med berörda nämnder och Region Uppsala.	- En konsultrapport tagits fram som pekar ut en lämplig riktning för kommunens arbete kopplat till samverkan kring effektiv och nära vård. Arbetet med att säkra genomförande av rapportens förslag till åtgärder och rekommendationer pågår. - En sammanläggning av hemsjukvården har genomfördes i syfte att effektivisera och använda den legitimerade personalen på bästa sätt samtidigt som medarbetarna kan få en vidareutveckling i sin profession. - Tillgång till Hälso- och sjukvårdskompetens/medarbetare även på helger och kvällar bidrar till en ökad patientsäkerhet. - Ett arbete med att kartlägga kompetenser är påbörjat inom vård och omsorgsförvaltningens hälso- och sjukvårdsorganisation. Kartläggningen ska användas som underlag för att i relation till god och nära vård och visar på vilka kompetenser som behöver utvecklas. I detta skede har en prioritering gjorts av vilka specialistkompetenser som behöver förstärkas bland sjuksköterskor. Dessa är distriktssjuksköterska, äldre/demens, psykiatri och avancerad vård i hemmet. - Den kommuninterna beredningsgruppen för hälso- och sjukvård och angränsande socialtjänst har träffats regelbundet för att hantera interna, lokala och nationella hälso- och sjukvårdsfrågor. - För att skapa förutsättningar för en geografisk nulägesbild av befintliga vård- och omsorgsverksamheter har ett utvecklingsarbete inom området geografiskt informationssystem (GIS) har genomförts. - Nämnden har deltagit i ett flertal samverkansarbeten tillsammans med Regionen utifrån arbetet med Effektiv och nära vård. Dessa är bland andra; geografisk indelning av kommande noder för vårdcentrum i Uppsala, styrning och ledning av vårdcentrum, förstärkt geografiskt uppdrag och digitala processer.
2. Förtydliga hälso- och sjukvårdens innehåll, omfattning, kvalitet och effektivitet och möjliggöra jämförelser.	Internt arbete Internt förankringsarbete har genomförts för utveckling av hälso- och sjukvårdens kvalitet i samverkan med övriga avdelningar inom vård- och omsorgsförvaltningen. Den kommuninterna beredningsgruppen för hälso- och sjukvård och angränsande socialtjänst har träffats regelbundet under året. Exempel på frågor som hanterats är nationella remisser, kommande lagstiftningar och underlag för yttranden gällande den nationella och lokala kunskapsstyrningen. Arbete i samverkan med Regionen

	Fördjupad samverkan har skett med Region Uppsala i syfte att tydliggöra och stärka hälso- och sjukvårdsansvaret för personer som erhåller insatsen korttidsvistelse enligt LSS. Fördjupningsarbete har genomförts kring mätetal som både innefattar uppföljning av hälso- och sjukvårdens innehåll samt omställningen till nära vård. Syftet är att hitta former för att inhämta och visualisera data som stödjer och följer kvalitetsutveckling inom vård och omsorg såväl som utvecklingen mot nära vård. Förvaltningen har varit med och framarbetat nya samverkansdokument och revidering av befintliga inom ramen för Vård i samverkan (ViS), bland annat kring samverkan vid behov av information, intyg eller medicinska underlag och samordnad individuell plan i Uppsala län. Arbetsättet med daglig avstämning mellan slutenvården, Nära vård och hälsa och Uppsala kommun gällande utskrivningsklara patienter fortgår. Syftet är att i realtid lösa oklarheter gällande utskrivningsklara patienter som befinner sig på sjukhuset.
--	--

8. Uppsalas invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Öka inkluderingen för nämndens målgrupper genom exempelvis fortsatta kommunikationsinsatser och dialogforum.	- Arbetet med kraftsamling för framtiden äldreomsorg och framtagande av nämndens plan för välfärdsutveckling har skett i samverkan med pensionärsrörelsen och fackliga organisationer. - Äldrebostadsenkäten är framtagen, utskickad och insamlad samt slutrapporterad. Inom ramen för arbetet med enkäten har insatser genomförts för att inkludera målgruppen äldre med utländsk bakgrund. Enkäten har utformats med hänsyn bland annat till äldre med utländsk bakgrund och översatts till engelska, finska, persiska och arabiska. Kompletterande intervjuer med äldre med utländsk bakgrund/80 plus som inte fått möjlighet att svara på enkäten har genomförts. - Seniorfestivalen genomfördes den 31 augusti. Har genomförts tillsammans med föreningslivet med fokus på att främja fysisk och social aktivitet. - Kontinuerlig dialog har skett med äldre finstalande inom ramen för finst förvaltningsområde. - Äldreperspektivet har lyfts i processer där lokaler, aktivitetsytor och bostäder i kommunen planeras för ökad inkludering, ex, Hovstallängen, Ångkvamen, Allaktivetshuset i Fyrislund samt allaktivetshusen i Gränby- och Gottsundaskolan.

	- Samverkan med trygghet, brottsförebyggande och säkerhet på KLK inom ramen för projekt med fokus trygghet och säkerhet för äldre i Gränby. - Pilotverksamhet äldreambassadörer har varit ett verktyg för att främja dialog och uppmärksamma ålderism och diskriminering.
--	--

9. Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Utifrån analys nuläge och framtida behov genomföra kompetensförsörjningsplanering.	- Utifrån arbete med kompetensförsörjning har introduktion för chefer setts över och utvecklats. - Arbete med handledare för chefer som är nya i sitt uppdrag kommer att ingå i introduktion. I samband med att ny chef tillträder genomförs en pilot med utökat HR stöd genom enheten för Chef och ledarutveckling
2. Minska nettokostnaderna för inhyrd personal samt minska antalet inhyrd personal.	Arbetet med att minska behovet av inhyrd personal pågår kontinuerligt. Stort fokus är fortsatt på rekryteringen av sjuksköterskor där bristen är särskilt stor. Fokus har även lagts på att skapa en attraktiv arbetsmiljö för att behålla befintliga medarbetare, men även för att locka bemanningspersonal att ta en fast anställning. Exempelvis har möjlighet att studera del av arbetstiden införts. 2022 uppvisar kraftigt ökade kostnader för inhyrd legitimerad personal jämfört med förra året inom nämndens verksamheter. Utmaningen med inhyrd personal är komplex då konkurrensen om legitimerad personal är nationell. Nyanställningar har gjorts. Dock har legitimerad personal inom alla yrkeskategorier har också slutat under samma period, samtidigt som det råder hård konkurrens om den legitimerade personalen, speciellt sjuksköterskor från så väl bemanningsföretag, regioner samt närliggande kommuner. Rekryteringen har hanterats centralt för att på bästa sätt försöka möta sökandes önskemål och matcha det med verksamheternas behov över hela hälso- och sjukvårdsavdelningens alla ansvarsområden, det gäller samtliga legitimerade, dvs sjuksköterska, arbetsterapeut och fysioterapeut. Ett upphandlingssystem är infört vilket öppnat upp för fler anbudsgivare, i syfte att konkurrensen ska öka och bidra till lägre nettokostnader. Avtalet för uppdragen är förtydligat där uppdragsbeskrivning, viten och karantänstid införts.

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Skapa förutsättningar för förutsägbara och trygga arbetsförhållanden.	- Digitalisering av den systematiska uppföljningen av arbetsmiljön. - Genomlysning av antal visstidsanställda - Samverka mellan enheter

	- Utveckla strukturen för prioritering av tid - Frisknärvaroprojektet - Implementering av nya arbetstidsavtal - Instruktioner kring distansarbete - Upphandling av schemakonsult pågår för att möta verksamheternas behov men också skapa scheman för hållbara medarbetare.
--	---

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Öka förståelsen för det gemensamma uppdraget.	Förvaltningen arbetar med chefsuppdraget och det förvaltningsövergripande arbetet med 2.0, för att se till helheten och inte bara till enskilda organisatoriska enheter. Arbete pågår med vision, värdegrund och verksamhetsplan/utvecklingsplan i hela linjen och även med att öka förståelsen för det gemensamma uppdraget.

Nämndens åtgärd	Aktiviteter på förvaltningen
1. Skapa förutsättningar så att chefer på alla nivåer ska kunna stimulera medarbetare till medledarskap och aktivt medskapande.	Utveckling sker av dialogarenan för att skapa underlag för dialog, samt se över struktur för plattform för utveckling och delaktighet. Fortsatt arbete pågår med de individuella utvecklingsplanerna.

Äldrenämnden
Rapport

Datum:
2023-02-16

Diarienummer:
ALN-2021-00615

Handläggare:
Enheten Avtal och marknad

Årsrapport avtals- och uppdragsuppföljning - 2022

Innehåll

1 Inledning	3
1.1 Särskilda händelser under året	3
1.1.1 Vård och omsorgsboende	3
1.1.2 Hemtjänst och hemsjukvård	4
2 Uppföljningsmetod	4
2.1 Uppföljning vård och omsorgsboende.....	4
2.2 Uppföljning hemtjänst och hemsjukvård	5
2.3 Uppföljning öppna förebyggande insatser.....	5
2.4 Uppföljning under pandemin	5
3 Resultat.....	6
3.1 Resultat vård- och omsorgsboende och hemtjänst och hemsjukvård	6
3.1.1 Verksamhet, ledning och organisation	6
3.1.3 Personal, bemanning, kompetens och kompetensutveckling.....	7
3.1.4 Samverkan, genomförande av uppdrag samt dokumentation	8
3.1.5 Hälso- och sjukvård.....	10
3.1.6 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete	11
3.1.7 Brand och säkerhet samt kris- och katastrofberedskap.....	12
3.1.8 Lokaler och miljö	13
3.1.9.2 Övriga iakttagelser	14
3.2 Öppna förebyggande insatser	15
3.2.1 Träffpunkter	15
3.2.2 Anhörigcentrum	15
3.3 Dagverksamhet.....	15
4 Diskussion	15
5 Förslag på åtgärder	16

1 Inledning

Äldrenämnden har som huvudman rätt till insyn i hur utförare utför sitt av kommunen fastställda uppdrag. Vidare har allmänheten rätt till insyn i hur verksamheten utförs (Kommunallagen, 1991:900; Socialtjänstlagen, 2001:453). Avtals- och uppdragsuppföljning är ett verktyg för vård- och omsorgsförvaltningen i Uppsala kommun att säkerställa att utförare inom äldreomsorgen utför sitt uppdrag i enlighet med de avtal som tecknats mellan privata utförare och kommunen och i enlighet med uppdrag som ges till kommunens egen regi. Uppföljningarna är också ett arbetssätt för vård- och omsorgsförvaltningen att säkerställa en god kvalitet i äldreomsorgen men också en metod för att kartlägga äldreomsorgens förbättrings- och utvecklingsområden. Således fungerar avtals- och uppdragsuppföljningar som verktyg för att kontrollera att utförarna följer avtal, säkerställa kvalitet i vård och omsorg samt som ett instrument för att ta fram framtidsstrategier och utvecklingsområden inom äldreomsorgen i Uppsala kommun.

Vid slutet av 2022 hade Uppsala kommun 93 verksamheter inom äldrenämndens ansvarsområde. Detta inom fyra verksamhetsområden; vård- och omsorgsboende, hemtjänst och hemsjukvård, öppna förebyggande, dagverksamheter samt korttidsvård/växelvård. De är fördelade på:

- 37 verksamheter inom vård- och omsorgsboende varav 23 i egen regi,
- 1 verksamhet som bedriver hemtjänst i tjänsteområde 1,
- 19 verksamheter som bedriver hemtjänst och hemsjukvård i tjänsteområde 2, varav 12 i egen regi,
- 24 verksamheter inom öppna förebyggande insatser,
- 10 verksamheter som bedriver dagverksamhet, samtliga i egen regi2 verksamheter för korttidsvård inklusive växelvård med sammanlagt 98 platser. Ytterligare 24 insprängda platser, inklusive 2 direktplatser, som är fördelade på totalt 9 vård- och omsorgsboenden varav samtliga är inom kommunens egen regi.

Inom hemtjänst och hemsjukvårdsområdet bedrivs ca 60% av den kommunala egenregin och ca 40% är fördelat mellan fem utförare.

Inom området vård- och omsorgsboende bedrivs ca 55% av tillgängliga platser av den kommunala egenregin och de övriga 45% är fördelat mellan sju utförare.

Antal verksamheter som följts upp under året är 21 varav 9 inom hemtjänst och hemsjukvård och 11 inom vård- och omsorgsboende.

1.1 Särskilda händelser under året

1.1.1 Vård och omsorgsboende

Inom området för vård- och omsorgsboende har det inte inträffat några större förändringar avseende verksamheter som tillkommit eller förändrats under året. Attendos boende Kapellgärdet södra stod färdigställt under 2021 men öppnades först

under 2022 på grund av det överskott av platser som funnits inom området under de senaste åren.

Coronapandemin satte spår i verksamheterna också under 2022 med kvarstående restriktioner som dock lättats under året och bland annat underlättade besök för anhöriga i verksamheterna.

Inga ansökningar om att få bedriva nytt vård- och omsorgsboende inom kommunen har inkommit under 2022.

1.1.2 Hemtjänst och hemsjukvård

En stor händelse under året inom området hemtjänst och hemsjukvård var att nämnden efter en fördjupad uppföljning beslutade att häva avtalet med Attendo Sverige AB som utförare inom kommunens valfrihetssystem för hemtjänst och hemsjukvård. Detta efter att förvaltningen upptäckt att det inom Attendos verksamhet bland annat förekommit registreringar av hemtjänstbesök som ej genomförts i stor utsträckning. Detta tillsammans med tidigare återkrav som riktats mot Attendo ledde till att nämnden ansåg att bristerna hos utföraren varit så stora att det fanns grund för att häva avtalet.

På grund av hävningen av avtalet fick ca 500 brukare inom hemtjänst och hemsjukvård välja ny utförare och ett stort arbete genomfördes av förvaltningen och övriga hemtjänstutförare under våren för att de brukare som berördes skulle erbjudas sina insatser med hjälp av en ny utförare.

Hävningen av avtalet med Attendo innebar även att verksamheten Attendo hem fick avvecklas som en följd av att utföraren inte längre fick bedriva hemtjänst eller hemsjukvård i kommunen.

Under 2022 har Svensk kvalitetsvård AB ansökt och blivit godkända för att bedriva hemtjänst och hemsjukvård (tjänsteområde 2).

2 Uppföljningsmetod

Det skiljer sig något i hur förvaltningen genomför uppföljningar inom respektive verksamhetsområde. I stora drag innefattar uppföljningarna intervjuer med ledning och personal ute i verksamheten, analys och bearbetning av material, sammanställning av rapport och åtgärdsredovisning, där utföraren uppvisat brister, samt uppföljning av åtgärder beskrivna i åtgärdsredovisningen. Alla uppföljningar registreras och diarieförs. Metod för uppföljning beskrivs mer utförligt under varje verksamhetsområde.

2.1 Uppföljning vård och omsorgsboende

De uppföljningar som är planerade enligt förvaltningens årsplanering kallas förplanerade uppföljningar. En förplanerad uppföljning innebär ett heldagsbesök i berörd verksamhet med intervju av personal från de olika professionerna, intervju med ledning, en rundvandring i lokalerna och vid möjlighet samtal med den personal som vid tillfället arbetar och de brukare och eventuellt närstående som just då närvarar. Inför varje förplanerad uppföljning begärs skriftligt material in. Det kan exempelvis vara rutiner, utdrag ur kvalitetsregister, aktuella bemanningslistor/scheman. Material inför

uppföljning hämtas även från verksamhetssystem såsom synpunktshanteringssystemet.

En händelsestyrd uppföljning sker under ett antal timmar då förvaltningen specifikt granskar vissa utvalda områden. Händelsestyrda uppföljningar är inte föranmälda utan är oftast relaterade till ett flertal synpunkter från olika personer eller information från exempelvis biståndshandläggare som indikerar att det kan finnas brister i verksamheten. En händelsestyrd uppföljning kan även ligga till grund för en kommande planerad heldagsuppföljning där utföraren kan visa att identifierade brister har blivit åtgärdade. Händelsestyrd uppföljning kan även ske för kontroll av att tidigare brister faktiskt har åtgärdats enligt åtgärdsredovisning.

Varje uppföljning renderar en rapport samt vid identifierade brister även krav på rättelse genom en åtgärdsredovisning. Åtgärdsredovisningar som inte godkänns kan skickas åter för förtydligande. Om åtgärder i åtgärdsredovisningen inte godkänns så har förvaltningen rätt att lägga till egna åtgärder.

Samma metod används vid uppföljning av boenden upphandlade enligt LOV och LOU samt för kommunal egenregi.

2.2 Uppföljning hemtjänst och hemsjukvård

Metod för avtals- och uppdragsuppföljning av hemtjänst och hemsjukvård liknar den inom vård- och omsorgsboende med undantaget att förvaltningen under uppföljningarna inte gör observationer ute i verksamheterna. Arbetet inom hemtjänst och hemsjukvård är främst förlagd ute hos brukarna vilket begränsar möjligheterna till observation då det kräver samtycke från brukaren. Detta kräver en större samverkan med biståndshandläggarna som genomför individuppföljningar i brukarnas hem. Materialet för uppföljningen består dels av information från biståndshandläggarna och från kommunens verksamhetssystem, exempelvis synpunktshanteringssystemet.

2.3 Uppföljning öppna förebyggande insatser

Anhörigcentrum och träffpunkternas verksamhet har under 2022 följts i form av dialoger mellan strateg, områdeschef och verksamhetschefer kring pågående och planerad utveckling av verksamheterna, samt inhämtande av besöksstatistik för träffpunkter.

2.4 Uppföljning under pandemin

Under pågående pandemi har Avtal och marknad fått anpassa uppföljningsarbetet utifrån rådande situation. Vid de uppföljningar som genomfördes på vård- och omsorgsboenden under början av året har det således inte kunnat göras observationer. Det är mer påfrestande att genomföra heldagsuppföljningar digitalt via Teams då deltagarna måste sitta framför en skärm med ibland dålig ljudkvalitet samtidigt som det finns risk att tekniken inte fungerar under uppföljningarna och att schemat då måste ändrats. Uppföljningarna som sker digitalt är därför kortare för att ge mer flexibilitet. Vissa frågor som tidigare ställts har tagits bort från intervjuguiden, exempelvis värdegrund och värdighetsgarantier, och fokus har riktats mot frågor så som ledningssystem och vård och omsorg. Under året har uppföljningar börjat ske på plats i större utsträckning vartefter smittspridning avtagit och restriktioner lättats. Förvaltningen har följt utvecklingen och vid behov anpassat uppföljningsmetoden till det för stunden rådande läget.

3 Resultat

Resultatet av 2022 års uppföljningar kommer att presenteras i enlighet med de områden som följs upp under våra uppföljningar och som utförarna arbetar utefter. Resultatet för vård och omsorgsboende och hemtjänst och hemsjukvård kommer att presenteras under samma rubrik för att tydliggöra likheter och skillnader dem emellan. Varje område avslutas med en kommentar från förvaltningen där resultatet av uppföljningarna kommenteras.

I nedanstående stycke presenteras resultatet från vård- och omsorgsboende och hemtjänst och hemsjukvård. En beskrivning av vad som har hänt inom öppna förebyggande verksamhet under året samt ett stycke om dagverksamhet följer efter det.

3.1 Resultat vård- och omsorgsboende och hemtjänst och hemsjukvård

Vid uppföljningarna följer förvaltningen upp sju områden som är gemensamma för vård- och omsorgsboende och hemtjänst och hemsjukvård och som innehåller vad förvaltningen kräver av kommunens utförare. Nedan beskrivs resultatet av förvaltningens uppföljningar.

Uppföljningar genomfördes på fem av egenregis verksamheter inom hemtjänst och hemsjukvård. I privat regi genomfördes uppföljning av fyra externa utförare. Samtliga uppföljda verksamheter under året är aktiva inom tjänsteområde 2 (hemtjänst och hemsjukvård). Följande enhet uppvisade inte några brister; Njord (Förenade Care).

Inom vård- och omsorgsboende genomfördes 11 uppföljningar varav fem inom egenregin och sex i privat regi. Följande verksamhet inom vård- och omsorgsboende uppvisade inte några brister; Gutasund (Frösunda omsorg).

3.1.1 Verksamhet, ledning och organisation

3.1.1.1 Vård- och omsorgsboende

Området verksamhet, ledning och organisation handlar om att ha kunskap och kompetens kring uppdraget som utförare av vård- och omsorgsboende. Under årets uppföljningar har förvaltningen inte identifierat några brister inom egenregin eller hos privata utförare inom området.

3.1.1.2 Hemtjänst och hemsjukvård

Området verksamhet, ledning och organisation handlar om att ha kunskap och kompetens kring uppdraget som utförare av hemtjänst och/eller hemsjukvård. Inom detta område kontrollerar också förvaltningen om kravet på 60% utbildade undersköterskor i verksamheten är uppfyllt.

3.1.1.3 Kommentarer till uppföljningsområdet

Inom området kunde förvaltningen se att alla verksamheter som följdes upp inom vård- och omsorgsboende uppfyllde kraven inom området. Vad gäller hemtjänst och hemsjukvård så följdes även kravet om 60 % utbildade undersköterskor i

verksamheten inom hemtjänst och hemsjukvård upp. Tre av nio verksamheter uppfyllde inte kravet.

3.1.2 Värdegrund och värdighetsgarantier

3.1.2.1 Vård- och omsorgsboende

Området värdegrund och värdighetsgarantier har under 2022 ej följts upp som ett eget område vid varje verksamhet. I verksamheter där området berördes identifierades ingen brist.

3.1.2.2 Hemtjänst och hemsjukvård

Detta område har följts upp under andra halvåret av 2022. I samtliga verksamheter där området följts upp visar att värdegrund och värdighetsgarantier är förankrade och speglas i verksamheternas arbetssätt.

3.1.2.3 Kommentar till uppföljningsområdet

Området har endast följts upp vid ett par verksamheter under 2022 inom vård- och omsorgsboende.

Inom hemtjänst och hemsjukvård har uppföljning av värdegrund och värdighetsgarantier återupptagits under andra halvan av 2022.

3.1.3 Personal, bemanning, kompetens och kompetensutveckling

3.1.3.1 Vård- och omsorgsboende

Vid uppföljningar inom vård- och omsorgsboende har nästan hälften av de uppföljda verksamheterna en eller ett par brister gällande personal, bemanning, kompetens eller kompetensutveckling.

Avseende bemanning och kompetens noterades brister på fyra verksamheter inom egen regi. Tre av dessa verksamheter uppfyllde ej kravet om att 80% av tillsvidareanställd personal ska vara utbildade undersköterskor. Vid två verksamheter i egen regi uppmärksammades brister avseende avsaknad av individuell kompetensutvecklingsplan för personalen och uppföljning av sådan. Det identifierades även brister vid introduktion av nyanställd personal.

Vid en verksamhet i privat regi påtalades brist i att verksamheten ej uppfyllde kravet att 80% av tillsvidareanställd personal ska vara utbildade undersköterskor samt brister i rutiner för introduktion.

Förvaltningen ålade i samband med uppföljningarna verksamheterna att åtgärda bristerna.

Antal verksamheter med brister inom Personal, bemanning, kompetens och kompetensutveckling var fem av 11, en i privat regi och fyra i egen regi.

3.1.3.2 Hemtjänst och hemsjukvård

Vid uppföljningarna inom hemtjänst och hemsjukvården konstaterades det att fyra av verksamheterna uppvisar brister inom området. Det gäller framför allt bemanning av sjuksköterskor och delaktighet av legitimerad personal vid introduktion av ny omvårdnadspersonal.

Förvaltningen kan konstatera att övertagandet av brukare från Attendo hemtjänst ledde till ett ansträngt läge för samtliga hemtjänstutförare men att det inte förekommit några brister vad gäller patientsäkerheten vid övertagandet. Vid uppföljningar på tre verksamheter i privat regi och vid en verksamhet i egen regi påpekades brister gällande rutiner för introduktion av personal.

En verksamhet i egen regi drabbades särskilt hårt när Attendos hemtjänstverksamhet avvecklades då verksamheten fick ett stort antal brukare, ca. 130 brukare, under en kort tidsperiod. Den befintliga bemanningen av omvårdnadspersonal och legitimerad personal fick ökad arbetsbelastning vilket påverkade verksamhetens förmåga att möta upp brukarnas behov. Verksamheten hann inte rekrytera den personal som behövdes för att möta den ökade arbetsbelastningen.

Förvaltningen ålade i samband med uppföljningen enheterna att åtgärda bristerna.

Antal verksamheter med anmärkning inom området Personal, bemanning, kompetens och kompetensutveckling totalt fyra av 9 uppföljda enheter inom hemtjänst och hemsjukvård, tre verksamheter i egen regi och en verksamhet i privat regi.

3.1.3.3 Kommentarer till uppföljningsområdet

Introduktion och handledning av legitimerad personal till omvårdnadspersonal är viktig för en fungerande teamsamverkan och särskilt viktig för personal som inte är vårdutbildad. Detta är något som varierar bland de uppföljda verksamheterna.

Förvaltningen kan konstatera att det är fortsatt utmanande för verksamheterna att rekrytera utbildade undersköterskor¹ till verksamheten.

Vad gäller legitimerad personal så utgörs majoriteten av den legitimerad personalen i de uppföljda verksamheterna av personal från bemanningsföretag. Förvaltningen ser att det dagliga arbetet utförs men att det systematiska kvalitetsarbetet påverkas negativt. Även den interna samverkan (teamarbetet) mellan omvårdnadspersonal och legitimerad personal försvåras då omsättningen på legitimerad personal är frekvent.

Nämnden och förvaltningen bör fortsätta att aktivt arbeta för att lösa bemanningsproblematiken och för att säkerställa en mer hållbar bemanning och framtida kompetensförsörjning inom äldreomsorgen.

3.1.4 Samverkan, genomförande av uppdrag samt dokumentation

3.1.4.1 Vård- och omsorgsboende

Vid uppföljningarna inom vård- och omsorgsboende konstateras att åtta av de uppföljda verksamheterna hade en eller flera brister inom området samverkan,

¹ Resultat från hemtjänstområdet avseende procentuellt krav på undersköterskor i verksamheten redovisas i avsnitt 3.1.1 verksamhet, ledning och organisation.

genomförande av uppdrag samt dokumentation. Ett antal brister återkommer inom både privat och egen regi.

Brister gällande att verksamheten inte kunde säkerställa att kravet om en timmes egen tid/social samvaro med kontaktman uppfylldes fanns hos tre av verksamheterna i egen regi samt hos en verksamhet i privat regi. Verksamheterna ska dagligen erbjuda vardagsnära aktiviteter och stimulans vilket inte kunde säkerställas hos två verksamheter i egen regi och hos en i privat regi.

Hos en verksamhet i egen regi samt en verksamhet i privat regi konstaterades brister i den sociala dokumentationen när det gäller att läsa och skriva journal.

Vidare uppvisades brister gällande uteblivna brukarråd på två av de uppföljda verksamheterna i egenregi.

Utföraren ska säkerställa att brukarnas önskemål och behov av mat och dryck tillgodoses över hela dygnet och fastan får ej överstiga 11 timmar. Med anledning av detta ska verksamheterna genomföra mätning av dygnsfastan två gånger per år. Brist för utebliven mätning av dygnsfastan konstaterades hos tre av enheterna i egen regi.

En verksamhet i privat regi uppvisade brister i brukarnas måltidsmiljö, stöd vid måltidsmiljö samt tillhandahållande av alternativ maträtt.

Förvaltningen ålade i samband med uppföljningarna verksamheterna att åtgärda bristerna.

Antal verksamheter med brister inom området Samverkan, genomförande av uppdrag samt dokumentation är sju av 11, fem enheter i egen regi och tre i privat regi.

3.1.4.2 Hemtjänst och hemsjukvård

Förvaltningen kan konstatera att intern samverkan mellan omvårdnadspersonal och legitimerad personal brister inom tre verksamheter inom egen regi och en verksamhet i privat regi. Minskad teamsamverkan har påverkat informationsöverföringen negativt.

Införandet av journalsystemet Life Care under 2022 har medfört att informationsöverföring mellan professionerna via dokumentation har försvårats. Förvaltningen konstaterar att flera verksamheter behöver upprätta rutiner för hur informationsöverföring ska säkerställas.

Förvaltningen ålade samtliga verksamheter att åtgärda bristerna.

Antal enheter med brister inom området Samverkan, genomförande av uppdrag samt dokumentation är tre verksamheter i egen regi och en verksamhet i privat regi. Totalt fyra av 9 enheter inom hemtjänst och hemsjukvård.

3.1.4.3 Kommentar till uppföljningsområdet

Vid uppföljningar har majoriteten av verksamheterna uttryckt svårigheter med det nya journalsystemet både när det gäller att läsa och skriva journal samt informationsöverföring mellan omvårdnadspersonal och legitimerad personal. Vilket har lett till att det uppkommit olika lokala lösningar i vissa verksamheter för att underlätta informationsöverföringen.

Teamsamverkan mellan olika professioner är central för att bedriva en god vård och omsorg. Inom hemtjänst och hemsjukvård kan förvaltningen se att de verksamheter

som inte hade en fungerande teamsamverkan även uppvisade fler brister på andra områden.

Vid uppföljning på vård- och omsorgsboenden noteras att fler verksamheter ej har genomfört mätning av dygnsfastan jämfört med tidigare år.

3.1.5 Hälso- och sjukvård

3.1.5.1 Vård- och omsorgsboende

Inom området hälso- och sjukvård noterades överlag en god följsamhet till lagar, författningar och styrdokument. Uppföljningarna påvisade dock ett par områden där flera verksamheter uppvisar liknande brister.

Tre verksamheter i egen regi och två i privat regi hade brister i registrering och/eller saknade ett systematiskt kvalitetsarbete utifrån resultaten i en eller flera av de stipulerade nationella kvalitetsregistren; BPSD², Senior Alert och svenska palliativ registret.

Vid två verksamheter i egen regi samt en i privat regi konstaterades brister i följsamhet till ordination av sjukgymnast/fysioterapeut där omvårdnadspersonalen inte fullt ut utfört det som ordinerats. Egenkontroll saknades, alternativt fungerade inte tillfredsställande, vilket innebär att verksamheterna inte alltid kunde svara på hur stor denna brist faktiskt var.

Palliativt ansvarig sjuksköterska saknades på två verksamheter i egen regi samt lokal palliativ rutin saknades på en av verksamheterna vilket föranledde brist på området.

Antal verksamheter med brister inom området hälso- och sjukvård var sju av 11, fyra i egen regi och tre inom privat regi.

3.1.5.2 Hemtjänst och hemsjukvård

Förvaltningen konstaterar att brister i samverkan mellan verksamhetschefer för hemtjänst och verksamhetschefer för hälso- och sjukvård får negativ påverkan på området.

Majoriteten av de identifierade bristerna hos de uppföljda verksamheterna i egen regi gäller brister avseende legitimerad personals delaktighet vid ny omvårdnadspersonals introduktion, handledning av legitimerad personal till omvårdnadspersonal, avsaknad av användning av kvalitetsregister samt att kunskaper i hälsofrämjande arbetssätt och förflytningsteknik hos omvårdnadspersonalen behöver stärkas. Det har också uppmärksamats avsaknad av hygienombud och palliativt ombud samt rutin för vård i livets slut.

Förvaltningen ålade i samband med uppföljningarna verksamheterna att åtgärda bristerna.

Antal verksamheter med brister inom området hälso- och sjukvård är fyra verksamheter i egen regi, ingen verksamhet i privat regi. Totalt fyra av 9 verksamheter inom hemtjänst och hemsjukvård uppvisade brister i området.

² Svenskt register för beteendemässiga och psykiska symtom vid demens

3.1.5.3 Kommentar till uppföljningsområdet

Förvaltningen kan konstatera att organisationsförändringen inom den egna regins hälso- och sjukvård ställer krav på en god och kontinuerlig samverkan mellan legitimerad personal och omvårdnadspersonal samt mellan ledningen för respektive område. Under uppföljningarna noterades att det finns olika arbetssätt och att närvaron av legitimerad personal skiljer sig mycket mellan olika verksamheter inom hemtjänst och hemsjukvård.

Vidare har förvaltningen uppmärksammat att ett hälsofrämjande arbetssätt inte alltid genomsyrade verksamheterna i den utsträckning som krävs. Detta kunde skönjas även inom området vård- och omsorgsboende i viss omfattning. Upplevelsen från omvårdnadspersonalen är att de inte alltid hade tiden som behövs för att arbeta utifrån ett hälsofrämjande arbetssätt. Vid de genomförda uppföljningarna kan förvaltningen också konstatera att handledning från fysioterapeut och arbetsterapeut i ett hälsofrämjande arbetssätt inte var en självklar del i introduktionen för omvårdnadspersonal. Det saknades även möjlighet i verksamheterna att ge ett fortlöpande stöd i arbetssättet som personalen behöver i det dagliga arbetet. Vidare kan nämnas att ett hälsofrämjande arbetssätt åsidosätts när personalen är tidspressade.

Förvaltningen kan konstatera att det finns återkommande brister inom hälso- och sjukvårdsområdet hos flera verksamheter och från tidigare år. Exempel på brister som återkommer är bristande följsamhet i utförande av ordinationer från fysioterapeut eller arbetsterapeut, att legitimerade personal är ej delaktig vid introduktion av omvårdnadspersonal samt att ett aktivt arbete med kvalitetsregister saknas i verksamheterna.

3.1.6 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

3.1.6.1 Vård- och omsorgsboende

Inom området ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete noterades att kvalitetsledningssystem fanns men rutiner för systematisk analys och återkoppling utifrån inkomna synpunkter, klagomål och avvikelser saknades eller inte följdes på några av de uppföljda verksamheterna i egen regi.

Hos fyra av verksamheterna i egen regi konstaterades brister i lokala rutiner för rapportering och hantering av inkomna synpunkter och klagomål. Personal på verksamheterna berättade hur de löser situationen och hur de kommunicerar med inblandade men att det sällan förekom någon registrering av synpunkten eller klagomålet. Hos två verksamheter i privat regi samt en i egen regi påvisades brister i avvikelserapportering och hantering av inkomna muntliga synpunkter.

Vidare uppvisades brister i kunskap om lex Sarah och lex Maria i en verksamhet i egen regi.

Förvaltningen ålade i samband med uppföljningarna verksamheterna att åtgärda bristerna.

Antal verksamheter med brister inom området ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete var sex av 11, fyra i egen regi och två inom privat regi.

3.1.6.2 Hemtjänst och hemsjukvård

Brister som identifierades på flera av verksamheterna gällde avsaknad av systematiskt kvalitetsarbete, brister i hanteringen av synpunkter och klagomål samt avvikelser.

På flera verksamheter i egen regi saknades arbete med en samlad analys av synpunkter, klagomål och avvikelser på aggregerad nivå, där mönster och trender som inte framkommer i enskilda utredningar av synpunkter, klagomål och avvikelser kan synliggöras. Avvikelser återkopplades på individnivå men återkopplades inte alltid till hela personalgruppen som en del av ett lärande. Vidare uppvisades brister i kunskap om lex Sarah och lex Maria hos en del omvårdnadspersonal i några verksamheter.

Förvaltningen ålade i samband med uppföljningarna av verksamheterna att åtgärda bristerna.

Antal verksamheter med anmärkning inom området Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete är fyra verksamheter i egen regi, inga verksamheter i privat regi. Totalt fyra av 9 uppföljda verksamheter inom hemtjänst och hemsjukvård.

3.1.6.3 Kommentar till uppföljningsområdet

Förvaltningen kan även detta år konstatera att verksamheterna har rutiner för individuell återkoppling av synpunkter, klagomål och avvikelser. Dock saknas ofta en sammanställning och analys av synpunkter, klagomål och avvikelser till hela arbetsgruppen, vilket gör att det inte sker något lärande på enhets- eller utförarnivå. Det systematiska kvalitetsarbetet syftar dels till att lyfta upp enstaka problem till hela personalgruppen, vilket är särskilt viktigt inom hemtjänst och hemsjukvården där personalen arbetar längre ifrån varandra, för att förebygga att sådant sker igen. Vidare syftar systematiskt arbete till att sammanställa brister för att se mönster och därigenom påbörja ett arbete för att exempelvis minimera risken att det återupprepas. Ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete är en grund för att förebygga återkommande brister men också ett verktyg för utvecklingsarbete vilket förvaltningen bedömer som bristande i flera av de verksamheter som arbetar med äldreomsorg.

Inom område vård- och omsorgsboende ses en förbättring jämfört med tidigare år i det systematiska arbetet med synpunkter och klagomål. Dock återkommer brister gällande implementering av rutiner gällande mottagande av muntliga synpunkter i flertalet verksamheter.

Vidare kunde förvaltningen notera en skillnad mellan dokumenterade rutiner och deras överföring till arbetet. Flera rutiner finns dokumenterade i verksamheterna men personalen har ibland inte kännedom om dem, vilket kan tyda på brister vid implementering av skriftliga rutiner.

3.1.7 Brand och säkerhet samt kris- och katastrofberedskap

3.1.7.1 Vård- och omsorgsboende

Vid uppföljningarna inom vård- och omsorgsboende noteras att majoriteten av de uppföljda verksamheterna hade en dokumenterad och implementerad plan och rutin(er) för hur brand samt andra kriser ska hanteras.

På tre verksamheter i egenregi saknades en lokal krisplan eller så var den lokala planen ej tillfullo implementerad i verksamheten vilket föranledde brist på området.

Hos en verksamhet i egen regi fanns även brister i det systematiska brandsäkerhetsarbetet.

Förvaltningen ålade i samband med uppföljningarna verksamheterna att åtgärda bristerna.

Ingen brist på området brand och säkerhet samt kris- och katastrofberedskap konstaterades hos de uppföljda enheterna i privat regi.

Antal verksamheter med brister inom området Brand och säkerhet samt kris- och katastrofberedskap var tre av 11, alla tre verksamheter fanns i egen regi.

3.1.7.2 Hemtjänst och hemsjukvård

Fem verksamheter i egenregi och två verksamheter i privat regi uppvisade brister på området Brand och säkerhet samt kris- och katastroforganisation. Flera av verksamheterna visade brister i implementering hos personalen avseende kommunens riktlinje *Brandförebyggande åtgärder i hemtjänsten*. Likaså uppvisades brister i kunskap och implementering av verksamheternas lokala kris- och katastrofplan för extraordinära händelser.

Förvaltningen ålade i samband med uppföljningarna verksamheterna att åtgärda bristerna.

Antal verksamheter med anmärkning inom området Brand och säkerhet samt kris- och katastrofberedskap är fem verksamheter i egen regi och två verksamheter i privat regi. Totalt av 9 verksamheter inom hemtjänst och hemsjukvård.

3.1.7.3 Kommentar till uppföljningsområdet

Inom hemtjänst- och hemsjukvårdsområdet kan förvaltningen konstatera att riktlinjen gällande brandskydd och säkerhet för äldre inte var känd på alla enheter och att kunskapen varierade mellan verksamheterna.

En ofta förekommande brist inom den egna regin är att legitimerad personal inom hemtjänst och hemsjukvård saknar kunskap om kris- och katastrofberedskap för hälso- och sjukvårdsverksamheten.

En förbättring har skett från föregående år inom den egna regin när det gäller anpassning av den övergripande kris- och katastrofplanen till en verksamhetsnära lokal rutin.

3.1.8 Lokaler och miljö

3.1.8.1 Vård- och omsorgsboende

Vid varje uppföljning inom vård- och omsorgsboende genomförs en rundvandring på verksamheten där en genomgång av lokalerna utifrån en checklista genomförs. Vid denna rundvandring iakttas inte bara lokalerna och miljön på boendet den ger även förvaltningen en viss insyn i hur arbetet fortlöper i verksamheten och vilken atmosfär som råder på boendet samt i interagerandet mellan de boende och personalen i på enheten. Av denna anledning försöker förvaltningen förlägga denna rundvandring i samband med måltidssituationen för att kunna observera och för att få en möjlighet att samtala med de boende.

Uppföljningarna under början av året utfördes på distans på grund av pandemi vilket innebär att rundvandring inte utförts på alla de uppföljda verksamheterna.

Rundvandring i verksamheten utfördes dock igen i samband med att uppföljningar på plats i verksamheterna kunde genomföras. Rundvandring genomfördes på åtta av de uppföljda verksamheterna.

Antal verksamheter med brister som identifierades vid rundvandringar var sex av 11, tre i privat regi och tre egen regi.

3.1.8.2 Hemtjänst och hemsjukvård

Området ingår inte i uppföljningen av hemtjänst och hemsjukvård då verksamheten utförs ute hos brukarna i deras egna hem.

3.1.8.3 Kommentarer till uppföljningsområdet

Återkommande brist vid rundvandringar i verksamheterna är åtkomsten till hälsovådliga kemikalier då dörrar står öppna eller är olåsta till förråd och tvättstuga. Förvaltningen kan konstatera att i majoriteten av verksamheterna i både egen regi och privat regi är miljön trivsamt och välordnat dock upplevs stora skillnader mellan hur man arbetar med att skapa en hemlik miljö mellan vissa boenden.

3.1.9.2 Övriga iakttagelser

Nedan följer iakttagelser som inte direkt följer avdelningens uppföljningsrapporter men som har beröring till uppföljningar och kring den verksamhet som utförs inom ramen för äldreomsorgen i Uppsala kommun.

Utöver de brister som identifierats under de planerade uppföljningarna har det även detta år inom hemtjänst- och hemsjukvårdsområdet framkommit tekniska problem kopplade till tidsregistreringssystemet LMO, Lifecare och Hypergene. Verksamheterna i egenregi och privat regi har svårt att följa utförda insatser i systemet samt att få fram korrekta fakturaunderlag baserat på utfört uppdrag. Systemet har också begränsningar när det gäller funktioner för kontroll vid uppföljning.

Vid uppföljningarna vid verksamheterna i egenregi har det påtalats svårigheter kring införandet av Lifecare som dokumentationssystem. Man upplever framför allt systemet som krångligt vid delning av information mellan omvårdnadspersonal (social dokumentation) och legitimerad personal (hälso- och sjukvårdsdokumentation) vilket lett till att man ibland missar information om brukare/patienter. I flera verksamheter, inom både vård- och omsorgsboende och hemtjänst och hemsjukvård, beskriver omvårdnadspersonalen att det finns svårigheter och en varierande kunskap i personalgruppen i att använda det nya journalsystemet. Legitimerad personal berättar att det får ytterst få vårdbegäran i systemet samt att de saknar återkoppling på om omvårdnadspersonalen mottagit delegeringar och hälso- och sjukvårdsuppdrag eller inte. Svårigheterna och kunskapsbegränsningar i journalsystemet gör att personalen använder sig av andra lösningar som tex pappershantering eller muntlig rapportering som informationsöverföring.

3.2 Öppna förebyggande insatser

3.2.1 Träffpunkter

I samband med att smittspridningen minskade och restriktionerna togs bort startade den ordinarie verksamheten upp allt eftersom. Besöksfrekvensen har under året successivt ökat efter åren med pandemi då det i huvudsak varit fokus på aktiviteter utomhus. Totalt registrerades 120 067 besök, år 2022.

Under 2022 har mobila träffpunkter på landsbygden i Almunge och Knutby kommit i gång.

3.2.2 Anhörigcentrum

De tre sista kvartalen har anhörigrupper på plats startats upp efter att pandemins restriktioner togs bort.

Efterfrågan av egentidsstödet har varierat utifrån pandemins olika faser men efterfrågan är nu tillbaka i samma läge som innan pandemin.

Stödteam demens som arbetar med utbildning/information/implementering av BPSD-registret samt handledning konstateras att arbetet med implementeringen av arbetssätt och användandet av registret behöver stärkas. Ett fortsatt arbete med detta sker i samverkan med hemtjänst och hemsjukvård samt vård- och omsorgsboende.

3.3 Dagverksamhet

Dagverksamheterna har ej följts upp under 2022.

4 Diskussion

Resultatet av uppföljningarna visar på att brister har förekommit hos utförare av äldreomsorg i Uppsala kommun. Samtliga verksamheter som uppvisat brister har upprättat en åtgärdsredovisning och genomfört insatser för att åtgärda dem. Samtliga verksamheter som har följts upp i sin helhet innan årsskiftet har fått godkända åtgärdsredovisningar. Trots att uppföljningarna har visat på brister så bidrar identifierandet av dem till kvalitetshöjande insatser i verksamheterna.

Under 2022 har smittspridning avtagit och restriktioner fasats ut dock har det fortsatt varit ett ansträngt år för de utförare som arbetar på uppdrag av nämnden. På samma sätt som i andra delar av samhället har det inom äldreomsorgen vidtagits åtgärder för att minska smittspridning, exempelvis kohortvård och användning av skyddsutrustning, samtidigt som utförarna under vissa perioder har behövt hantera en större sjukfrånvaro av personal. Många verksamheter framhåller att de stundtals upplevt större arbetsbelastning än vanligt på grund av hög sjukfrånvaro under pandemin. Trots utmaningar under året har det inte identifierats några allvarigare avtals-/uppdragsbrister som kan hänföras till pandemin.

Nämndens hävning av avtalet med Attendo Sverige AB innebar en ökad arbetsbelastning för övriga utförare under våren och sommaren i och med övertagandet av de brukare som valde ny utförare.

Problem kring det nya verksamhetssystemet, Lifecare, har varit tydligt i samtliga verksamheter bland annat informationsdelning mellan omvårdnadspersonal och legitimerad personal samt vid utförarnas egna uppföljningar av verksamheter. Lifecare medger begränsade möjligheter till insyn och kontroll från förvaltningens sida vilket begränsar förvaltningens möjlighet att följa upp exempelvis utförd och fakturerad tid inom hemtjänst och hemsjukvård. Detta försvårar för förvaltningen att säkerställa att korrekt ersättning har utgått till utförarna samt att brukarna fått sin beviljade tid utförd.

Rapporter i verksamhetssystemet Hypergene fyller inte samma funktioner som tidigare systems rapporter. Utveckling av rapporterna i Hypergene har skett under 2022 dock kvarstår behov av fler eller utvecklade rapporter för kontroll och uppföljning av utförd tid. Arbetet med detta fortgår i förvaltningen under 2023.

Under året 2022 har förvaltningen sett att omorganisationen av hälso- och sjukvårdsverksamheten i den egna regionen haft fortsatta utmaningar i samverkan mellan verksamhetschef för vård- och omsorgsboende/hemtjänst och hälso- och sjukvård. Organisationsförändringen har också påverkat det dagliga arbetet som vid tex arbetet med hälso- och sjukvårdsavvikelse, teamsamverkan mellan omvårdnadspersonal och legitimerad personal och en hög personalomsättning i hälso- och sjukvårdsorganisationen. Detta tillsammans med en stor del personal från bemanningsföretag innebär att kvalitetsarbete och kontinuitet i hälso- och sjukvårdsinsatserna har påverkats negativt som tex det aktiva arbetet i de nationella kvalitetsregistren och det systematiska arbetet med dess resultat samt de dygnsfastemätningar som regelbundet ska utföras.

En del i detta är att bemanningspersonal primärt får uppdraget att utföra det patientnära arbete. Förvaltningen ser bekymret att det helhetsansvar för den vård som legitimerad personal ansvarar för och är delaktig i det dagliga arbetet eftersätts. Detta kommer att påverka kvalitén i vården negativt, både på kort och långsikt, för brukarna i äldreomsorgen. Utifrån ovan så kan konstateras att situationen inte är hållbar. Under uppföljningarna har problematiken påtalats till berörda verksamhetschefer och olika åtgärder vidtas i egenregis organisation för att förbättra situationen.

Dessa diskussioner förekommer även vid uppföljningar av privata utförare, där kan konstateras att rekrytering och bemanning inte är ett problem i samma utsträckning.

5 Förslag på åtgärder

Uppföljningarna under året har visat att det fortsatt finns ett antal utvecklingsområden inom äldreomsorgen. Brister som under årets uppföljningar förekommit hos ett flertal verksamheter kommer utgöra fokusområden det kommande året för att säkerställa positiv utveckling.

Förvaltningen kommer under 2023 följa upp implementeringen av Lifecare i verksamheterna samt omorganisationen av legitimerad personal inom vård- och omsorgsboende som särskilda fokusområden.

Under 2023 kommer förvaltningen att införa en särskild enkät som ska ligga till grund för uppföljning. Informationen i enkäterna kommer att kunna följas över tid och möjliggöra jämförelser över tid inom hemtjänst och hemsjukvård samt vård- och omsorgsboende.

Förvaltningen kommer att fortsätta sitt arbete för att motverka fusk i välfärden.

Förvaltningen har under 2022 arbetat med en ny uppföljningsstrategi gällande planerade avtalsspecifika uppföljningar. Strategin finns presenterad i uppföljningsplanen för år 2023.